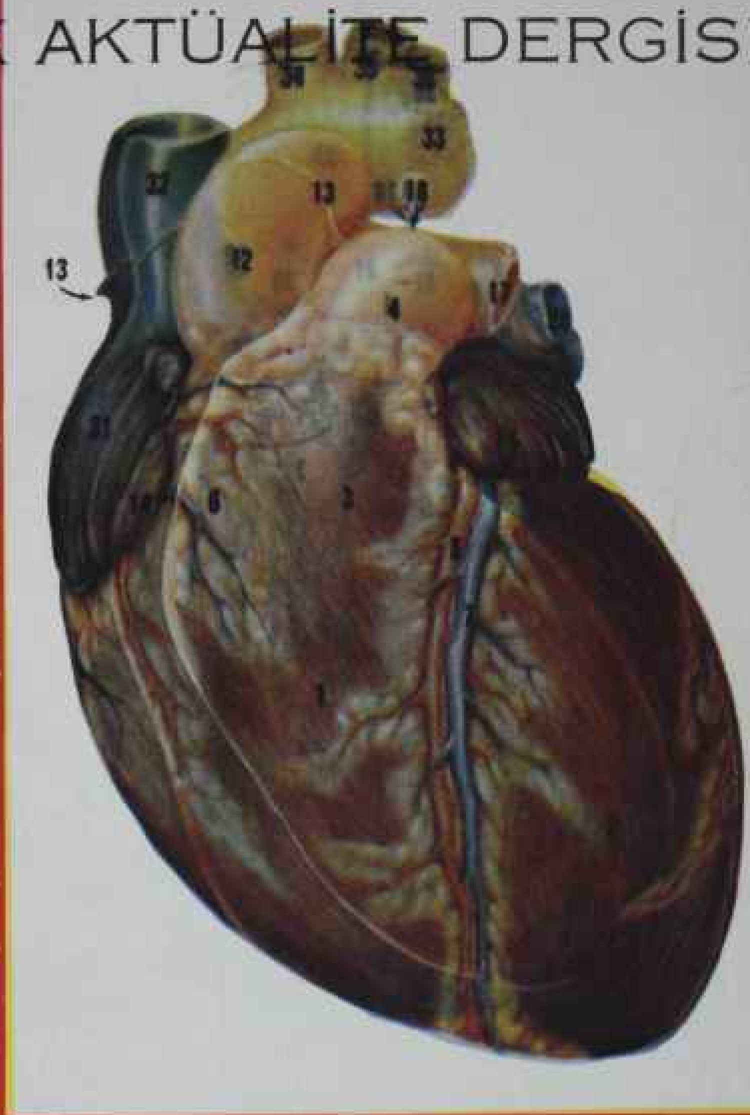
akis

HAFTALIK AKTÜALİTE DERGİSİ

Sayı : 10
18 Aralık 1967 Fiatı : 125 Kuruş

Zamanımızın büyük meselesi :

KALB ve ENFARKTÜS

TİP akis'e DURUMUNU AÇIKLADI

SAYIN
HALKIMIZIN
GÖSTERMİŞ
OLDUĞU TEVECCÜH
SAYESİNDE

MEVDUATIMIZ

6

milyar lirayı aştı...

BANKAMIZA
GÖSTERİLEN GÜVENE
ŞÜKRANLARIMIZI
SUNARIZ....

ZİRAAT BANKASI

(Basın A - 20042) — 458

akis den Size

BU hafta AKİS'in İÇ OLAYLAR kısmı, mahkeme kanalıyla gönderilmiş bir tekzible başlamaktadır. Tekzibi gönderen, TİP Genel Başkam Mehmet Ali Aybar'dır.

Ancak, AKİS sayfalarında, mahkeme kanalıyla gelen bir cevap yerine, bize doğrudandoğruya gönderilen bir açıklama yer alsaydı, herhalde, TİP adına iyi bir puvan teşkil ederdi.

TİP'in tekzibini mümkün olduğu kadar iyi değerlendirmeğe çalış tığımızı, AKİS okuyucuları farkedeceklerdir. Üstelik TİP'in, mahkemenin kararında bulunmayan bir talebini de kapakta bir bantla yerine getirmekle, iyiniyetimizi ispatlamış oluyoruz.

TİP, mahkeme yoluyla da olsa, durumunu AKİS'e açıklamış bulunmaktadır. Şimdi sıra, bize gelmektedir. Yürürlükteki kanunlar, tekzibe ayni sayıda cevap verilmesini engellemektedir. Bu sebeple, Başyazarımız Metin Toker, TİP'e AKİS'in cevabını gelecek sayıda verecektir.

Burada bir hususu özellikle belirtmek istiyorum. Cevap ve tekzib hakkım teminat altına alan kanunun yıllardanberi tatbikatını yapmaktayız. Ancak, bu sayıda yayımladığımız tekzibe ilişkin karar kadar, hukukî mesnede bağlı, titizlikle incelenerek verilmiş, "dört başı mâmur" bir karara rastlamadığımı rahatlıkla söyleyebilirim. İkinci Sulh Ceza Hâkimi Osman Baybek, TİP'in-taleplerini ve dergideki TİP'le ilgili yazıyı incelemiş, kanunları ve içtihad kararlarını tasrih ederek, birtakım gereksiz istekleri, itiraza yer bırakmıyacak hukukîlik içinde, reddetmiştir. Tekzibi yayımlamamızı isteyen kararın bu derece ince elenip sık dokunarak verilmiş olması diğer hâkimlerimizi de ayni titizliğe sevkederse, 19. maddenin ruhuna aykırı düşen birtakmı saçma-sapan yazıları gazete ve dergilerde görmekten okuyucular kurtulmuş olurlar. Üstelik, cevap hakkının suiistimali de önlenmiş olur.

Saygılarımla

İÇİNDEKİLER

İÇ OLAYLAR
- *Üçümü Parti en ilerde! (4) * Komünistler (8) * Üniversite (9) * Kurumlar (10) * Propaganda (12) * Adalet Partisi (13) * Devlet Parası (14)*

MAKALELER
- *Metin Toker "Komünist diye kime derler" (7) * A. Halûk Ül-an "Bu kafayla gittikçe" (17)*

ARAŞTIRMA
- *1968 Programı ve Direksiyondaki Plâncı (11)*

DIŞ OLAYLAR
- *Kral gitti, kavga bitti, (15) * NATO (16) * Afrika (18)*

İŞ ALEMİ
- *Yiyecekler (19) • Pahalılık (19) * İngiliz Ekonomisi (90)*

MODERN HAYAT
- *Kalbe uzanan el (21) * Eğlence (25)*

YAZI SERİSİ
- *1925 Kürt İsyanı ve Şeyh Sait (26)*

GÖREN GÖZ
- *Gül - Peri (31) * Sosyete bulmacası (32)*

TİYATRO
- *Bulvara getirilen köy (34) * E-\ meklilerin traji • komik hikâyesi (35)*

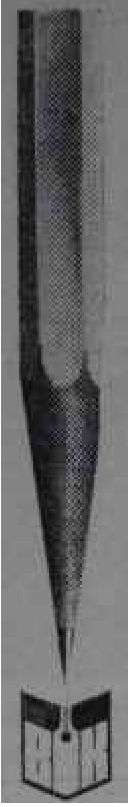
SİNEMA
- *Bir aşk böyle bitti (36) * Filmler (37)*

SPOR
- *Anadolu denilen hazine (38) * Futbol (39) '*

SANAT
- *Seramik - heykel (40) * Grafik Sanatlar (40)*

AİLE HAYATI
- *Bayanlar, kocalarınızı düşünüyor musunuz? (41)*

MAGAZİN
- *Musiki (42) * Bulmaca (42)*

İyi plânlanan ve yürütülen
bir reklâm ve tanıtma faaliyeti
bir müessese için .
masraf kapısı olmaktan çıkar;
karşılığını kat kat getirir.

BASIN İLÂN

KURUMU

Cağaloğlu, Türkocağı Cad. no. 1. kat: 3
Telefon: 276600-276601. İstanbul

(Basın - 26546 . A - 21525) — 461

MEHMET ALİ AYBAR

ÜÇÜNCÜ PARTİNİN GENEL MERKEZÎ

ÜÇÜNCÜ PARTİ

Derginizin 13 Kasım 1967 gün ve 5 sayılı nüshasının, kapak kompozisyonunun, dördüncü sahifesinin sağ üst köşesindeki resmin, dördüncü ve beşinci sahifelerde (Üçüncü Parti Ne Alemde?) başlığı ile başlayıp, dokuzuncu sahifeye kadar devam eden metnin; müvekkilimizin başkanı bulunduğu Türkiye İşçi Partisi'ni, bu partiye mensup olanları ve hatta bu partiye oy verenleri, gerçeklere aykırı, sözler ve hareketler izafe etmek sureti ile, açık bir şekilde topyekûn kötülemek ve bu suretle vatandaşlara bu partiye karsı husumet ve intikam hisleri telkin ve bu yolda onları tahrik etmek maksadıyla hazırlanıp yayınlandığı aşikârdır.

Bu fiil ve hareketlerinizle ilgili şikâyet ve dava haklarımız mahfuz olmak üzere, şimdilik Basın Kanununun tanıdığı Cevap ve Düzeltme hakkımızı kullanıyoruz. Şöyle ki;

1 — Kapaktaki TİP Merkez Yürütme Kurulu üyesi Benice Boran'ın resmi arkasındaki kırmızı şeridin sol tarafına Türkiye İşçi Partisi'nin çark ve başaklı amblemini, sağ tarafına ise komünist partilerin amblemi olan orak çekiç resmini koyarak ve altında büyük harflerle (HANGİSİ?) diye sorarak Türkiye İşçi Partisi'nin ve Behice Boran'ın komünist oldukları, veya hiç değilse bu konuda şüpheler, bulunduğu ima edilmek ve bu suretle okuyucuların zihni bulandırılmak istenmektedir. Türkiye İşçi Partisi'nin yetkilileri partinin komünist partisi olmadığını, Türkiye'ye özgü şartlardan doğmuş bulunduğunu ve programıyla Türk toplumunun sorun ve ihtiyaçlarına cevap verdiğini, Türkiye'de 1910'dan beri süregelmiş sosyalist hareketin ancak tarihî anlamda bir devamı, son halkası olduğunu, ama bu hareketin geçmişte almış olduğu çeşitli açık ve gizli örgütleriyle hiç bir organik bağı bulunmadığını; partinin Türkiye'nin devlet olarak bağımsızlığı kadar, Türk sosyalist hareketinin de iç ve dışta diğer sosyalist ve komünist hareket ve örgütlemelerden bağımsızlığı konusunda da titizlikle kıskanç bulunduğunu açıklamışlardır.

Kapak kompozisyonu ile güdülen amaç, yani Türkiye İşçi Partisini komünist nitelikte bir parti olarak göstermek, zihinlerde bu yönde sorular yaratmak çabası, (ÜÇÜNCÜ PARTİ NE ALEMDE?) başlıklı yazıda baştan sona görünmektedir.

Bu konuda ilk ima, adı geçen yazının ilk sütununun üçüncü paragrafının ilk cümlesinde belirmektedir: "Katı bir disiplini olan TİP kendi yetkililerine yazılı olmayan demeç verme yetkisini tanımamaktadır," deniliyor. Oysa, bu beyan tamamen hakikate aykırıdır. TIP disiplinli bir parti olmakla övünür, ama bu disiplinin "katı" olduğu sizin art niyetli bir yakış-

TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ PROGRAMI

TİP'İN PROGRAMI VE İKİ AVUKATI: ÇAPAN İLE KOÇAK

EN İLERDE!

tırmanızdan öteye geçmez. TİP yetkililerinin sözlü demeçler verdiklerine, hatta bazen telefonla sorulan hususları aynı yoldan cevaplandırdıklarına meslekdaşlarınız olan gazeteciler arasında tanıklık edecekler vardır. Hatta Akis dergisinin Behice Boran'a gönderdiği sayın Teoman Erel bu gerçeği doğrulayacak durumdadır. Kendisi Behice Boran ile iki saat süren karşılıklı konuşma yapmıştır. Ve öyle anlaşılıyor ki, onun aldığı notlar, çok küçük bir kısmı ile ve hep o-kuyunca yukarda belirttiğimiz yönde izlenimler vermek amacıyla Akis'in sözü geçen sayısının altıncı sahi. fesinde (Aracının Kızı Behice Boran) başlıklı yazıda kullanılmıştır. "Banda alınacak karşılıklı konuşma" bahsine gelince, sayın Toker'in her halde hatırlayacağı üzere Behice Boran bunu önce prensip olarak kabul etmişti. Ama soruların ne olacağını, hatta üzerinde konuşulacak konunun genel çizgileriyle ne olacağım Toker'in açıklamaktan ısrarla kaçınması, "Şimdiden hiç bir fikrim yok," gibi inanılmayacak bir iddiada bulunması, Behice Boran'ı düşündürmüş, geçmişte Akis'in Boran'a ve Türkiye İşçi Partisi'ne karşı tutumunu da hatırlayınca bu konuşmanın art niyet taşımıyacak, dürüst bir gazetecilik davranışı olacağından, Boran'ı şüphe ettirmiştir. Bunun üzerine Akis dergisi 15 yazılı soruyla TİP Genel Merkezine başvurmuş ve kendisine uzun, ayrıntılı cevaplar verilmiştir. Derginin bu soru ve cevapları olduğu gibi yayınlaması bir gazetecilik ahlâkı gereği iken Akis bunu yapmamış, verilen cevaplardan çok küçük bir kısmını, onu da tahrif ederek kullanmıştır. Akis'in bu davranışı Boran'ın kuşkusunu haklı çıkarmıştır.

Türkiye İşçi Partisi'ni niteliği şüpheli bir parti olarak göstermek çabanız, (ÜÇÜNCÜ PARTİ NE ALEMDE?) başlıklı yazınızda baştan sona görülmekle beraber, özellikle şu noktalarda tam açığa sormaktadır:

"Türkiye'de komünizm serbest olsaydı TİP'de ne gibi değişiklik olurdu?" sorunuza Behice Boran'ın ve Parti Genel Sekreteri Nihat Sargın'ın ayrı zamanlarda ve birbirlerinden habersiz verdikleri cevap "Hiç bir değişiklik olmazdı" şeklindedir. Bu cevabın açıklığı ve kesinliği tevile müsait değildir. Böyle olunca, Parti Genel Merkezine sunulan soru listesine yukardaki sorunun hemen ardından, "Bu takdirde kurulacak klâsik komünist partisi ile TİP'nin farkı ne olurdu?" sorusunu eklemişsiniz. Parti Genel Sekreteri bu soruya, "Herhangi bir yeni parti kurulduğu zaman kuruluş gereksinmesi ve mevcut diğer partilerden ayırdedici özellikleri kendisi tarafından açıklanır. Akis'in mümkün gördüğü şekilde bir parti kurulduğu zaman o sorunun o parti kurucularına sorulması gerekir; herhalde sorunun muhatabı TİP olamaz," ceva-

Siyasi
Bilmece

Bu vatandaş kimdir?

Bu hafta sizlere, ilginç bir siyasî bulmaca sunulmaktadır. Gerçi 1967 Türkiyesinde yobazlık yadırganacak birşey değildir ama, birtakım özelliklerle bit milli kuruluşun genel müdürlük titri birleşince, ortaya önemli bir durum çıkmaktadır. Bu önemli durumu yaratan kişinin belirgin özellikleri aşağıda verilmiştir. Dikkatli bir kimse, bu özelliklerin sahibini bulmakta güçlük çekmiyecektir.

Adı : Yanında çalışan memurlar tarafından ancak namaz saatlerinde hatırlanır.

Mesleği : Demirel kuşağı mühendislerindendir.

İşi : Lâik Türkiye'de, bir zamanlar emperyalizme bayrak açmış bir millî kuruluşun genel müdürüdür.

Sıfatı : Üniversiteden arkadaştan, hocalığım yaptığı öğrenciler ve şimdi de memurları, kendisine "Allahlık" derler.

Medeni hali : Evli

Aile durumu : Allaha şükür, mutaassıp müslümandır. Özel Yükseliş Kolejine kayıtlı bulunan kerimeleri, eteklerinin bittiği yerle çoraplarının kapattığı ayak bilekleri arasındaki kısım sınıf arkadaşları tarafından görülür diye okula gitmez, ancak dönem sonlarında imtihanlara girer.

Bir ipucu : Erkek kardeşi de, hem pek sevdiği "şeriat isteriz" sloganı, hem de mevkii ile -en az kendisi kadar- ünlü, bol bol plân, program yapan bir teknisyendir. Bir yurtdışı gezisinde, yanındaki arkadaşına gönlünde yatan büyük plânını açıklamıştır: Türkiye'yi ancak şeriat kurtarır!"

Üzüldüğü bir olay : Teşkilâtı içinde yaptığı bir gezide, yanında çalışan genç mühendisler, kendisinin orada bulunduğunu bile bile, içki içmişlerdir. Hem de, müdürlerini yerinden aldı diye, kadeh kırarak... Kaldığı misafirhanenin kapısında sabahlara kadar teneke çalmış, geceyarısı perilerin rahatım kaçırmışlar, şeytan çağırmışlardır.

En mutlu anı : Yanında çalışan memurlara cuma namazlarında rast» ladığı andır. Bu cuma namazlarına katılmak, durumunu garantiye almak isteyen memurları İçin artık zorunluluk haline gelmiştir-.

Özellikleri : Boş vakitlerini gizli âyinlerle değerlendirir. İsrailevleri'nden Akköprü'ye uzanan yol üzerindeki bir apartman, çok ilginç âyinlere sahne bunaktadır.

İkametgâhı : Kendini şehrin günâhlarından uzak, Tanrıya yakın hissettiği Keçiören.

Tahammül edemediği : Karyolasının ayakucunun kıbleye dönük olması.

bını vermiştir. Siz ise, bu cevabı yazınıza aktarırken, "Akis'in mümkün gördüğü şekilde bir parti kurulduğu zaman" ibaresini çıkarmışınız.

Aynı konuda aynı bulanıklığı ve dolaylı suçlamayı devam ettirmek üzere sözü geçen yazıda "Klâsik komünist partilerin özellikleri bilindiğinden," demekle yetiniyor (sahife 5, sütun 1, paragraf 3), bu "bilinen özellikler"in ne olduğunu açıklamıyorsunuz. Çünki açıklasanız, TİP'nin bir komünist partisi olmadığım kabul etmek sorunda kalacaksınız.

TİP'nin bir "Kapalı kutu hüviyeti" taşıdığı iddialarınız da (sahife 4 sütun 2, paragraf 2) hakikate aykırı olmaktan öte, düpedüz bir iftiradır. TİP'nin tüzüğü, özellikle, 2. ve 3. maddeleri ve programı ortadadır. Bugüne kadar gelmiş geçmiş ve bugün mevcut partilerden hiç birinin memleket sorunlarını bu kadar şümullü ve teferruatlı bir şekilde ele alan ve bu kadar açık ve seçik çözümler getiren bir programı olmamıştır ve yoktur. Ayrıca Partinin seçim beyannameleri, yüksek organlarının ve yetkililerinin bildiri ve demeçleri, bir "kapalı kutu" olduğu ve "bocalamakta" bulunduğu şöyle dursun, TİP'nin en açık ve kesin bir tutum içinde bulunduğunu doğrular.

Yine TİP'nin hedefi konusunda Genel Sekreter Sargın'ın verdiği "hedef emekçi sınıfların temsilcisi partinin iktidara geçmesi ve programını tamamen uygulamasıdır/" cevabım yazıya aldıktan sonra, "bilindiği gibi komünist partiler için de hedef budur. TİP bu hedefi gerçekleştirdiğinde, yani iktidara gelirse nasıl bir program uygulayacağı konusunda da komünist partilerle çok benzerlik göstermektedir," diyorsunuz. Bu düpedüz bir tahriftir, çünki yalnız komünist partilerin değil, bütün partilerin hedefi iktidarı kazanmak ve kendi programlarını uygulamaktır. Siyasî partilerin ise toplumdaki temel sınıfların siyasî örgütleri oldukları ve bu örgütler aracı ile sosyal sınıfların seçimlerde iktidar için mücadele ettikleri hususu üzerinde durulması gerekmiyecek kadar iyi bilinen sosyolojik bir gerçektir. Türkiye İşçi Partisi bir işçi sınıfı diktatörlüğü kurmak, bu amaçla da tek bir parti rejimi ihdas etmek hedefini gütmez. Bunun için de, komünist nitelikte bir parti değildir.

Türkiye İşçi Partisi programının, "komünist partilerle çok benzerlik göstermekte" olduğu yollu iddianız da mesnetsiz, art niyetinizi apaçık ortaya çıkaran bir iddiadır. Bu "çok benzerlik"ler nelerdir; açıklamanız gerekirdi. Aynı yazınızın daha aşağısında (sahife 6, sütun 7) "kamu sektörünün esas olacağı kesinlikle bildirilmektedir. Bu safhada, bankalar, sigortalar, ithalat ve ekonomide kilit taşı görevi yapan üretim ve mübadele araçları devletleştirilecektir. Toprak reformu yapılacaktır," diyorsunuz. İddia ettiğiniz "benzerlikler" bunlarsa, hemen hatırlatalım ki, bir; bütün bu işler, bugünki Anayasamız çerçevesinde yapılabilecek işlerdir. İkincisi; bugün Türk ekonomisinde devlet sektörü esasen, yatırımlar itibarı ile, ağır basmaktadır ve devlet sektörü büyümeye devam etmektedir. Bütün mesele, devlet sektörünü, bîr avuç kapkaççı ve sermayecinin, özel sektörün hizmetinde olmaktan çıka-

KOMÜNİST DİYE KİME DERLER?

TÜRKİYEDE sağı ve solu, komünizmi ve kapitalizmi, burjuvayı ve proleteri şunun şurasında altı, yedi yıldır kendi aramızda, serbestçe konuşuyoruz. 0-nun öncesi bu çeşit fikir tartışmaları tabuydu. Zaten bundan dolayıdır ki yasak kalkınca ortaya fırlayanlar, hangi kampta olurlarsa olsunlar, kendi yarım yamalak bilgilerini bir takım kerametler şeklinde piyasaya sürmüşlerdir. Bu gayretlere her zaman iyiniyet de hâkim olmamış ve bir tozkoparan fırtına o tartışmalarda gözün gözü görmediği bir karışıklık doğurmuştur.

Bilgiler genellikle kulaktan dolma olduğu için bir katı ve eski kapitalizm, bir katı ve eski komünizm fikirlere temel yapılmıştır. Bundan yıllarca önce söylenmiş, fakat artık hiç bir manası kalmamış sözler bilgiç edalarla tekrarlanmış, çoktan üzerinde karara varılmış meseleler Türkiye'de yeni baştan açılmıştır. Bilhassa düşünen genç beyinler bu konuları, susamışların heyecanıyla içmişler, önlerine getirileni fazla tereddüt göstermeden, dikkatle inceleyemeden ve incelemek için dağarcıklarında bir imkâna malik bulunmadan kabul etmişlerdir.

Bundan dolayı bazı peşin hükümler yer yer yerleşmiştir. Fanatik bir komünizm düşmanlığı, fanatik bir kapitalizm düşmanlığı belirmiştir. Kaybolmuş bir kapitalizmin düşmanları kendileri gibi kim düşünmüyorsa onu satılmışlıkla suçlamışlardır. Değişmiş bir komünizmi hâlâ yaşıyor sananlar, komünizmle hiç İlgisi bulunmayan düşünceleri kızıla boyamaya kalkışmışlardır.

BU DEVİR tabii idi. Geçirilmesi gerekiyordu. Her başlangıçta olduğu gibi bunda da bir takım madrabazlar çıkacak, akı kara, karayı ak diye satmaya kalkışacaklardı. Antikomünizm ticareti nasıl kârlı olduysa sosyalizm satıcıları da hayatlarında biç görmedikleri parayı, şanı, ilgiyi, siyasî payeyi kazanmışlardır.

Kuyruk yağlı olunca hiç kimse onu elinden kaçırmak istemez. Hele, bu şahsi nimetlerin yanında, istikbale ait daha da tatlı hayaller bulunursa...

Ama Türkiye'de her şey, bu devrin geride kaldığını gösteriyor. Tartışmalardan gerekli tecrübeyi edinen, açılmış pencerelerden dışarı bakan, meselelerin derinine inen ve tarih İçindeki cereyanları artık ayırt eden dimağlar hangi kelimelerin hangi manaya geldiğini anlamaktadırlar.

Bir toplumda kompradorluk itibarsızlık veriyorsa, o toplumda hiç kimse çıkıp da "Ben kompradorum" demez. Aynı şekilde bir toplumda komünist olmak yasaksa ne şahıslar, ne teşekküller komünistliklerini açıktan söylerler. Ancak bu, o toplumda ne kompradorların, ne komünistlerin bulunmadığının delilini teşkil eder.

METİN TOKER

Aksine, toplumu, onları teşhiste daha dikkatli davranmaya iter. Bu iş, hele bir takım herkesi komünistlikle, bir başka takım ise herkesi komprador olmakla suçlarken o kadar kolay değildir.

TÜRKİYE'DE komünistler, kendilerine göre bir "komünist" tarifi icat etmişlerdir ve bunu mütemadiyen tekrarlamakla bir "postulat" yaratmak amacım gütmektedirler. Bu tarif ilk başlarda "Komünist diye komünist parti üyesine denir" idi. Bunu şöyle tamamlıyorlardı: Madem ki Türkiye'de komünist parti yoktur, demek komünist de mevcut değil dir!

Türkiye'nin en ciddi bir gazetesine bile sokuşturulan bu yutturmacanın bir çocuğu dahi uzun süre kandıramayacağı farkedildiğinde komünizmin başka bir tarifi piyasaya sürülmüştür. Bu tarife göre komünizm işçi ve köylünün, ihtilal yoluyla burjuva sınıfım ortadan kaldırması ve kendi siyasi iktidarını kurmasıdır. Burada üzerine basılan terim "ihtilâl yoluyla "dır. Halbuki "yol"un bir prensip değil bir taktik olduğu kolay ortaya konmuş, bu suya tirit yutturmaca da, şu günlerde bütün inandırıcılığını kaybetmiştir. Bugün daha ziyade, bir cereyan bağımsızsa, bir cereyanın belirli merkezlerle ilişkisi yoksa o cereyanın komünist cereyan sayılamayacağı fikri kafalara yerleştirilmek istenmektedir.

Sanki kastroizm bağımsız değilmiş, sanki kastroizmin belirli merkezlerle ilişkisi varmış gibi. Ama kastroizmin bir komünist cereyan olduğu bizzat Fidel Castro tarafından açıklandığına göre, her halde bizimkiler "Yok, öyle değildir. Castro bilmiyor" diyecek değillerdir.

KOMÜNİZM bugün bir toplum düzeni, bir hayat tarzıdır. Bir cereyanın, bir kimsenin, bir teşekkülün rengi ancak, getirmek istediği düzen dikkatle incelendiğinde anlaşılır. Komünist, topluma komünist düzeni uygulamak isteyendir. O kadar. Başka her tarif, konuyu bir ucundan tutup öteki tarafları gözden kaçırmaktır. Şartlara komünist düzeni ihtilâl yoluyla kurmak uygun gelir, ihtilâl yoluyla kurmamak.. Dış ilişkilerin şöyle olması elverişli bulunur, böyle olması.. Bunlar komünizmin tarifinde esas değildir-

Akıldaki düzen nedir, ona bakmak lâzımdır. Onu incelemek lâzımdır. O itibarla Türkiye'deki sağ - sol, kapitalizm - komünizm tartışmalarının lâf kalabalığından kurtarılıp bu yöne itilmesi devri gelmiştir ve toplum bunu anlamaya hazırdır.

Her halde biz bunu yapacağız.

rıp, büyük halk kitlelerinin hizmetine koşmaktır. Kaldı ki, sözü geçen ekonomi kesimlerinin kamulaştırılması, bugün komünist partilerin iktidarda bulunmadığı bir çok memleketlerde de, bilhassa üçüncü dünya devletlerinde yapılagelmektedir. Bu açık gerçekler karşısında, bu çeşit uygulamanın yalnız Sovyetler Birliğinde NEP devrinde yapıldığını yazınızın bir kaç yerinde beyan etmeniz, hakikatleri nasıl tahrif ettiğinizin bir delili kadar, okuyucunun TİP konusunda zihnini bulandır mak yolundaki art niyetinizi de kesinlikle ortaya çıkarmaktadır.

Toprak reformu, bilindiği gibi, toprakların devletleştirilmesi değil, tersine topraksız ve az topraklı köylü çocuğunun toprağa kavuşturulmasıdır. Küçük sanatkârlar ve esnaf da "özel sektör" değildir. Büyük sermaye ve modern araçlarla iş yapan "özel teşebbüs"ün devletleştirilmesinde kullanılacak kıstasları Anayasa'nın 40. maddesi vermiştir. Devletleştirmenin objektif kıstası ise, üretim güçlerinin gelişme ve bütünleşme derecesidir. Somut olarak hangi özel işletmelerin bu kıstaslara uyacağını ve kamulaştırılması gerekeceğini şimdiden söylemeye imkân yoktur.

Son olarak, aynı yazıda, "geçiş dönemi içinde uygulanacağı bildirilen tedbirler hiç bir demokratik ülkede uygulanmamıştır," denilmekte ve bununla herhalde batı ülkeleri kastedilmektedir. Dergi sahibi ve yazar sayın Toker'in sık sık kullandığı bir deyim vardır: "Elmalarla armutları karıştırmamak." Oysa, az gelişmiş, sanayileşmemiş, geri teknikli tarım ülkesi Türkiye'yi Avrupa'nın gelişmiş, sanayileşmiş kapitalist ülkeleriyle kıyaslamaya kalkmak, böyle bir karıştırmanın ta kendisidir. Türkiye'nin bugüne kadar izlenegelmiş olan bütün batı örneği kalkınma politikasına rağmen, büyük bir devlet sektörü meydana getirmiş olması, ayrı kategoriden bir toplum olduğunun ve batı modeli kapitalist yoldan kalkmamadığının en belirgin delilidir.

Türkiye İşçi Partisi'nin getireceği düzenin niteliğini saklamak için "Türk sosyalizmi" tabirini icad etmiş olduğu, bunun ise, yine TİP' lilerce ileri sürülen "tek bir sosyalizm vardır" iddiası ile "taban tabana" zıt olduğu yollu sözlerinize gelince, bu ifadeleriniz, konuyu kastî bir şekilde karıştırmak değilse, af buyurun bilgisizliğinizin bir belirtisidir. Türkiye İşçi Partisi'nin programında ve tutumunda hiç bir çelişki, zıtlık yoktur.

Sosyalizm, kapitalist sisteme karşı bir diğer şık, alternatif bir sis, tem ve sosyal evrimde kapitalizmden daha ileri bir safha olarak temel nitelikleriyle birdir; ama her ülkenin sosyalizme giden yolu ve sosyalist sistemi uygulama şekil ve yöntemi millî özellikler gösterir. Türk sosyalizmi'nden maksat, sosyalizme götürecek, Türkiye'ye özgü kalkınma yöntemi ve sosyalizmi uygulama şeklidir.

Son olarak, "üst tabakada CHP hakkındaki duyguların ölçülü ifade edilmesinin sebebi, TİP'nin CHP ile bozuşmasını önlemek arzusudur. Zira TİP kendini güven içinde hissetmemekte, başına bir felâket getirilmesi faalinde CHP'nin himayesini kaybetmek istememektedir" demek suretiyle verdiğiniz hükümlerin de hakikatle bir ilişkisi yoktur. TİP, Anayasa teminatı altında bir partidir ve tâ başlangıçta bile mücadelesini tek başına yürütmüş, 'Kurulduğu günden beri iftiralara, yalanlara, taşlı sopalı tertiplere karşı yalnız kendi gücüne güvenerek, Anayasanın, memleket gerçeklerinin kendi sinden yana olduğunu bilerek tek başına cesaretle mücadele etmiştir. Unutulmasın ki, TİP'nin uğradığı en amansız, en kanunsuz saldırılar CHP'nin başkanlığındaki koalisyon hükümetleri zamanında olmuştur. TİP'nin davanağı Anayasadır ve Anayasanın uyanık bekçisi olan halk kütleleridir. TİP istikbale, yarınların kendisinden vana olduğu inancının verdiği ferahlık ve iyimserlikle bakmaktadır. TİP'ne karşı girişilecek bir hareket, aslında Anayasaya karşı, demokratik düzene karşı girişilmiş bir hareket olacağı için de, TİP böyle bir tertibe aklı başında hiç kimsenin cesaret edemiyeceğini pek iyi bilmektedir.

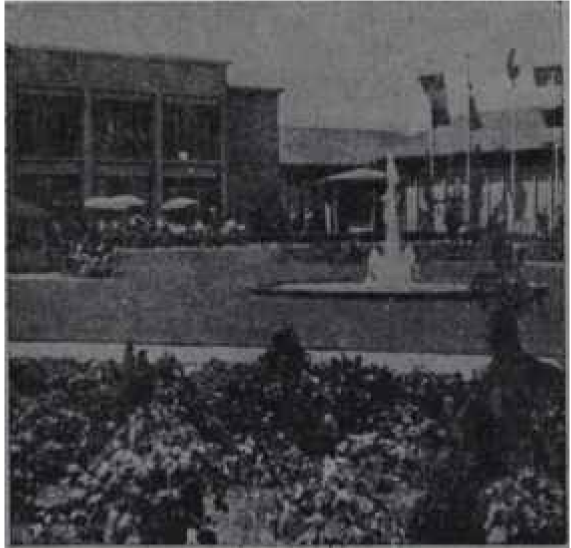
Müvekkil: M. Ali Aybar

KOMÜNİSTLER

Neredeler ve kimlerdir?

Türkiye Komünist partisinin teşkilâtı ve idarecileri hakkında bugün AKİS, kendi özel kaynaklarına dayanarak ve Türkiyede ilk defa olarak tam bir açıklama yapmak durumundadır.

Türkiye Komünist Partisi resmen, kendisini 1921'de kurulmuş addetmektedir. Bu itibarla, komünist âlemde, Türkiye Komünist Partisi Orta Doğunun en eski komünist partisi diye bilinmektedir. Parti, yasaklanmış bulunduğu Türkiye'de 2 bin kayıtlı üyeye sahip olduğunu söylemiştir. Partinin faal elemanları genellikle Doğu Avrupada yaşayan, Türkiye'den firar etmiş mensuplarıdır.

LEIPZIG'DEN BİR GÖRÜNÜŞ
Sahibinin sesi

Parti, başında Yakup Demir adıyla bilinen Zeki Baştımar'ın bulunduğu 13 kişilik bir Merkez Komitesi tarafından idare edilmektedir. Bu komite, partinin tam hâkimidir. Parti faaliyetlerinin en göze çarpanı, "Bizim Radyo"nun Türkiye'ye müteveccih yayınıdır. "Bizim Radyo" Doğu Almanya'nın Leipzig şehrinde, Grunewaldstrasse No. 17-deki binada çalışmaktadır. Bu bina, yabancı komünist partilerin yetkililerine ayrılmıştır. "Bizim Radyo"-nun başında Fahri Erdinç vardır. Fahri Erdinç emirlerini, doğrudan doğruya Zeki Baştımar'dan almaktadır. Zeki Baştımar Moskova'da yaşamaktadır.

Partinin Türkiye'yle temas halinde olan iki grupundan biri Sofya'da, diğeri Bakü'dadır. Sofya grupu Ziya Yamaç ve Tuğrul Deliorman'ın yönetimindedir. Bunlar bilhassa Türkiye içindeki "edebiyatçı üyeler"le münasebet kurmuşlardır, yürütmektedirler. Bakü grupunun başında Zekeriya Sertel ve eşi Sabiha Sertel vardır. Onların da Türkiye'yle temasları bulunmaktadır.

Partinin ideoloji ile meşgul servisleri Prag'tadır. O servisi, aynı zamanda Merkez Komitesi üyesi olan Halis Okan idare etmektedir. Halis Okan "Dünya Marksist Dergisi"nin yazı kurulunda Türkiye Komünist Partisinin temsilcisi olarak bulunmaktadır. Bu parti adına zaman zaman, temsilciler, Doğu Avrupadaki çeşitli komünist toplantılarına katılmaktadırlar. Parti arap ülkelerindeki komünist gruplarla da temas halindedir ve bazı konularda paralel hareket edilmektedir. Bu son temaslar ikili temaslar halinde yürütülmektedir.

ÜNİVERSİTE

Plânlı tasfiye peşinde

AP İktidarının, üniversitelerin mütevelli heyetlerce yönetilmesi fikrine neden fazla itibar ettiği, Orta Doğu Teknik Üniversitesi İdarî tümler Fakültesi Dekanı Arif Payaslıoğlu'nun işine son verilmesi olayında apaçık ortaya çıktı.

Payasuoğlu, görevini ifa ederken sağcı - solcu ayırımı yapmıyordu. Bir solcu da, bir sağcı da, bilimsel ehliyet sahibi ise, Payaslıoğlu'nun yönetimindeki fakültede öğretim görevlisi olabiliyordu.

Üniversitenin, üzerinde Hükümetin manevi ağırlığı bulunan Mütevelli Heyeti, bu durum üzerine, mukavelesi sona eren Payaslıoğlu'nu dekanlığa yeniden tayin etmedî. Oysa Rektör Kemal Kurdaş, karan verecek olan Mütevelli Heyete, dekan adayı olarak Payaslıoğlu'nu götürmüştü.

Orta Doğu Teknik Üniversitesi Mütevelli Heyeti şu zevattan müteşekkildir: İhsan Doğramacı, Nejat Eczacıbaşı, Şaban Karataş, Mümtaz Turhan, Bülend Yazıcı, Turan Güneş, Ahmet Tokuş, Sadrettin Alpan. Heyet üyelerinin çoğunluğu, şahsî menfaatleri icabı Hükümet paralelinde -daha doğrusu, Demirel paralelinde- kimselerdir. Hattâ aralarında, aşırı sağcı olarak bilinenler dahi bulunmaktadır.

Öğretim üyelerinin tepkisi

Mütevelli Heyetin son toplantısında Kurdaş'ın, kendi ifadesi ile toplantıyı 4-3 mağlûp terketmesi yani Payaslıoğlu'run mukavelesinin uzatılmaması, büyük tepki yarattı. Fakültenin sağcı - solcu bütün öğretim üyeleri, Rektörle birlikte, Mütevelli Heyete cephe aldılar. Olayı bilim özgürlüğüne tecavüz olarak:

Atina'daki iktidar ve biz

Türkiye bir süredir, herkesin her hangi bir olayı, hattâ dünya olayını kendi açısından değerlendirerek kamuoyuna sunduğu bir ülke haline geldi. Bu davranışta unutulan, Türkiye'de Türklerin menfaatinin asıl ve esas bulunduğudur. Yoksa Hilafetçi sağın ve Komünist solun değil.. Yunanistan'daki son olayların değerlendirilmesi de böyle oldu. Tabii, kriptolar her şeyin sorumluluğunu, hattâ Amerika'nın, kazansaydı mutlaka ve hararetle tutacağı Kralın mağlûbiyetinin kabahatini Amerika'ya, ClA'e yüklediler. Aşırı sağcılar da, bunda Rusya'nın hezimetini gördüler.

Oysa ki Türkiye'nin, bugün Yunanistan'la mevcut ilişkilerimiz gözönünde tutulursa doğru ve *objektif teşhislere ihtiyacı vardır. Biz, elbette ki, komşumuz Yunan halkının iyi bir idare altında bulunmasını, bu idarenin kendisini refah yolunda ilerletmesini dileriz. Ama bu idarenin bir askerî diktatorya mı, yoksa bir demokratik rejim mi olacağı hususunda ilk karar mercii bizzat Yunan milletidir. Kendi prensiplerimizi başkalarına kabul ettirtecek durumda değilizdir.*

Biz iktidarları, bizimle ilişkilerinde tutacakları, tuttukları tavra göre dost veya düşman biliriz. Atina'daki, durumunu kuvvetlendirmiş bir iktidar, bozulmuş ilişkileri düzeltme yolunda iyi niyet gösterirse biz ona, totaliterdir diye sırt çevirmeyiz. Unutmamamız lâzımdır ki bu ilişkiler en ziyade, Papandreu'nun zamanında bozulmuş, bu inatçı ve muhteris ihtiyar, nasıl, tutumuyla Yunanistan'da demokrasinin suyuna kibrit suyu ekmişse Türk - Yunan dostluğunu da mahvetmiştir. Cuntanın hasmı Karamanlis de, geçenlerde aynı inancı söylemiştir.

Atina'daki albaylar bizimle ilişkilerinde, Kıbrıs politikasında ne derece gerçekçi davranırlarsa Türkiye'den, o konularda aynı anlayışı göreceklerinden şüphe etmemelidirler. Biz, rejimlerin ana prensipleri hakkındaki teorik görüşlerimizi kendimize saklamasını biliriz.

Münasebetsiz bir tavır takındığında demokratik Amerika'ya karşı çıkmamız, anlayış gösterdiğinde komünist Rusya'ya dostlukla mukabele etmemiz bunun delili değil midir?

kabul ediyorlardı. Türkiye'de belki de ilk defa, öğretim üyeleriyle öğrenciler elele, boykot kararı alıyorlardı. Fakültenin 32 öğretim üyesinden sadece biri boykota çekimser kaldı.

Rektör, dekanlar ve öğretim üyeleri, yaptıkları toplantıda, üniversite muhtariyetine büyük darbe vurulduğu sonucuna vardılar ve Payaslıoğlu'nun görevine iadesini istediler. Rektör Kurdaş, olayı, "Türkiye'nin diğer kısımlarında başlamış bir hareketin ADTÜ'ne sirayeti' şeklinde tanımladı. Böylece Kurdaş: da. İktidarla ve onun başıyla iplerini ilim haysiyeti adına koparmayı göze aldığını açığa vuruyordu. Bundan kısa bir süre önce Kurdaş tekrar rektörlüğe, Demirel Mütevelli Heyete, şahsen, böyle bir yenilemeye aleyhtar olmadığını belli ettikten sonra seçilmişti. AP'nin bir kanadı, şahsen Kurdaş'ı da yemek niyetindeydi.

Hükümetin ve onun başının direktifiyle hareket eden Mütevelli **Heyetin,** Payaslıoğlu yerine İdarî İlimler Fakültesi Dekanlığına getirmek istediği kimseler, artık ültra - liberal görüşlü Feridun Ergin ile Hükümete canciğer yakınlığı bilinen Fahir Armaoğlu'dur. Gelişmeler, İktidarın uzun vadeli bir politikasına da uygundur. Bu politika, Siyasal Bilgiler Fakültesine alternatif olacak ve solculuğu kapısından içeri sokmıyacak bir fakülteyi geliştirmektir. Gelecekteki "nurlu ve müreffeh Türkiye"nin yöneticileri, bu fakülteden yetiştirilecektir!

PROF. ARİF PAYASLIOĞLU
ilâhlar bu defa ***"Hayır"*** *dediler*

KURUMLAR

Ata, nal aranıyor

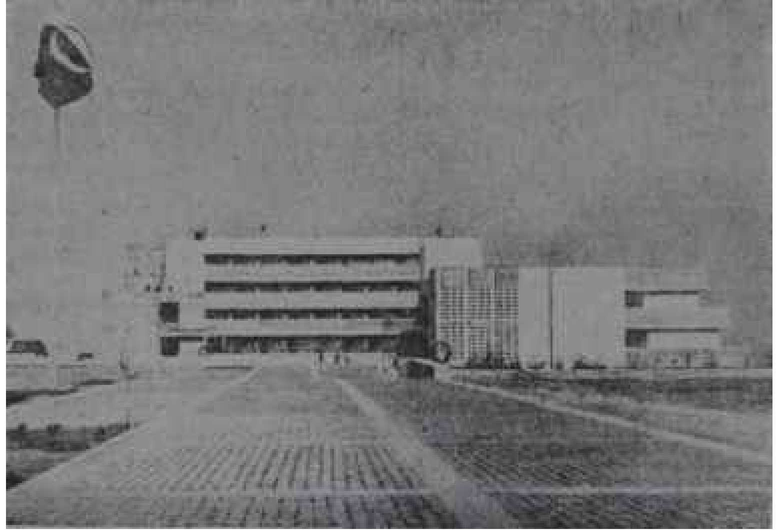
AP İktidarı, devrimci iki kurumun daha başını yemek üzere. Bunlar, bizzat Atatürk tarafından kurulan ve bugün bile onun vakfı ile yaşayan Türk Dil Kurumu ile Türk Tarih Kurumu'dur.

Bu konuda gerekli faaliyet tamamlanmış, Samsun AP senatörü Fethi Tevetoğlu'na hazırlattırılan bir kanun teklifi, Meclis Başkanlığına verilmiştir. "Türk Bilimler Akademisi Kanunu" adını taşıyan' teklife göre, Türk Dil Kurumu ile Türk Tarih Kurumu, kurulacak üç yeni enstitü ile birleştirilecek ve her iki kurumun elindeki geniş imkânlar, kurulacak bu yeni akademinin emrine verilecektir. "Manevî ve İçtimaî İlimler'.', "Tabii ve Müsbet İlimler", "Güzel Sanatlar" adını taşıyacak olan bu enstitüler, AP içindeki fanatiklerin meşrebine tamamen uygundur.

Konu resmen, geçtiğimiz haftanın başında, Mevlâna Töreni münasebetiyle Konya'ya giden Milli Eğitim Bakanı İlhamı Ertem tarafından orada açıklanmıştır. Ertem, öğretmenlere hitaben yaptığı konuşmada, kapalı şekilde, Türk Dil Kurumu'na hücum etmiş, bu arada baklayı da ağzından kaçırarak, yeni bir Dil Akademisi kurulacağını bildirmiştir. Ertem, Konya dönüşü, kendisine sorulan bir soruya,

"— Bu Akademi, dil konusunda yetkili bir merci haline gelecek, dil konusunda mesul bir kuruluş olacaktır" dedi.

Aslında, mesele çok önceden tezgâhlanmıştır. Son bir olay üzerine adı "Kitapçı"ya. çıkan Samsun senatörü Fethi Tevetoğlu, kendi meşrebindeki birtakım öğretim üyeleriyle birlikte, kanun teklifini hazırlamıştır. Bu çorbada yeteri kadar tuzu bulunduğu şüphe götürmeyen sabık Kültür Müsteşarı Adnan Öt ilken ise, bir yazısında bu konuya değinmiş ve Türk Dil Kurumu ile Türk Tarih Kurumu'nun sağcı çevrelere yüz vermediğinden yakılmıştır. Gerçekten de, her iki kurum, bu kurumların kuruluş felsefesine zıt tutumdaki sağcıların üyelik müracaatlerini bugüne kadar hep reddetmiştir.

ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİNE GİRİŞ

ARAŞTIRMA

1968 Programı ve Direksiyondaki Plâncı

Prof. Dr. Besim ÜSTÜNEL

Önümüzdeki günlerde Türk kamuoyu, ekonomik ve malt konularda önemli tartışmalara yol açacak iki "resmî belge" ile yakından ilgilenecektir. Birbiriyle tutarlı olması kanunların ve akim kurallarının gereği olan bu iki resmi belge, "1968 yılı Programı" ile "1968 mali yılı Bütçe Tasarısı"dır.

Bu yazıda, özellikle birinci belge üzerinde durulacak ve onun, İkinci beş yıllık plân ile arasındaki tutarsızlıkları belirtilecektir.

"1968 yılı Programı", başlıca iki nedenle özel bir önem taşımaktadır: 1 - İkinci beş yıllık plânın ilk uygulama yılına ait olması ve AP İktidarının kendi siyasî tercihlerini aksettiren bir plânın nasıl uygulamaya konulacağım göstermesi açısından; 2 - Bu programı yürürlüğe koyan Bakanlar Kurulu kararının, daha önceki kararnamelerden çok farkta olarak, devlet idaresinde önemli değişiklikler yapması; ekonomik ve sosyal politikanın yürütülmesinde Devlet Plânlama Teşkilâtına geniş yetkiler sağlaması ve birçok alanda "direksîyon"u Plâncıların eline vermiş olması açısından.

1968 Programım yürürlüğe sokan kararnamenin, merkezi hükümet teşkilâtı içinde yetki ve kuvvet dengesini ne derece bozduğuna ve idari mekanizmada nasıl tatar "sessiz darbe" anlamına geldiğine işaret etmeden önce, Programın İkinci beş yutak Plân hedeflerine uygunluk derecesi üzerinde durmak gerekir.

Başlıca farklar ve tutarsızlıklar

1 — İkinci Plân'ın Parlâmentoda en çok tartışılan konularından biri, AP'nin siyasî tercihlerinin etkisi altında kalınarak, "özel sektör yatırımları"na fazla belbağlanmış olmasıydı. Bunun, Türkiye'nin gerçekleriyle ve ekonomik gelişmenin gerekleriyle tabantabana zıt bir tutum olduğu iddia edilmişti. İktidar sözcüleri, kamu yatırımlarının, toplam yatırımların yüzde 57'sine kendi iktidarları zamanında çıkartılmış olmasına rağmen, önümüzdeki beş yıl zarfında bu oranın yüzde 51'e düşürüleceğini ve "özel sektör"e fırsat ve imkân sağlanacağını ısrarla savundular.

İşte 1968 Programı, bu konuda İktidar sözcülerini yalanlamakta ve Plân dokümanından farkta olarak, yatırımların dağılımım kamu kesimi lehine değiştirmeyi öngörmektedir. Gerçekten, Plânda 1968 yılında özel sektörün toplam yatırımların yüzde 49*-sini yapması öngörülmüşken, Programda bu oran yüzde 45'e düşürülmüştür.

2 — Ayni yönde bir siyasî tercih değişikliği anlamı taşıyan bir diğer önemli nokta, kamu yatırımlarının yutak artış hızı ile ilgilidir. Plânda kamu yatırımlarının yılda ortalama yüzde 10luk bir tarzla arttırılacağı bildirilmişti. 1968 Programı ise bu artış hızım yüzde 20'nin üstüne çıkarmaktadır.

3 — Plânda, "Türk ekonomisinin dış kaynaklara bağlılığının azaltılması", yani Türkiye'nin dışa avuç açmaktan kurtarılması, temel hedeflerden biri olarak alınmış ve 1968 yılı için 1 milyar 800 milyon lira dış açıkla yetinilmesi öngörülmüştü. Oysa 1968 Programında bu miktar arttırılmış ve 2 milyar 100 milyon liraya çıkarılmıştır. İçinde bulunduğumuz 1967 yılında sağlanabilecek "dış tasarrufun sadece 1 milyar 400 milyon lira çevresinde kalacağı hatırlanırsa, 1968 Program hedeflerinin ne kadar gerçekçi olmıyan ve plân ilkelerine tere düşen bir tutumla hazırlandığı daha açık olarak ortaya çıkacaklar.

4 — Program ile plân arasındaki önemli farklardan biri de, "ek finansman" ihtiyacı konusundadır. Programa göre kamu kesiminin ek finansman ihtiyacı, 1968 malî yılında 1 milyar 265 milyon lira olacaktır ki, Bütçe Tasarısı, kamu cari giderlerini 727 milyon lira arttırdığına göre, şimdi bu açık 2 milyar lirayı da aşacak ve, "gizlenen açıklar" ile birlikte, toplam ek finansman ihtiyacı 3 milyar liraya yaklaşacaktır. Oysa, Plânda 1968 için sadece 600 milyon liralık ek finansman ihtiyacı gösterilmiş ve onun da, iç borçlanma ile kolayca karşılanacağı İddia edilmişti.

Plân ile Program arasındaki bu önemli farklara daha birçoklarını eklemek mümkündür.

Direksiyon meselesi

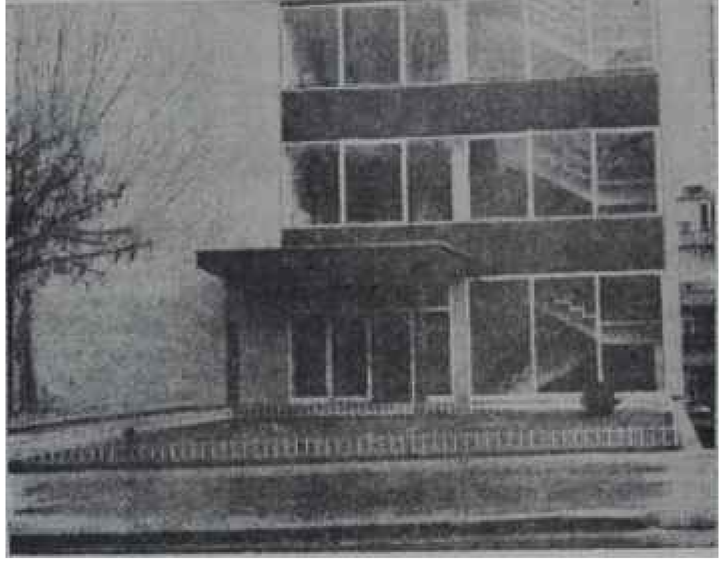
Yukarda, 1968 yılı Programının bir diğer Özelliği, plâncılara geniş yetkiler sağlıyan bir kararname ile yürürlüğe konmuş olmasıdır, denilmişti. Gerçekten, 913 «ayılı meşhur Yetki Kanununa dayanılarak çıkardan bu kararname ile, bir yandan özel sektörü desteklemek ve "karma - teşebbüsler"e katılmak için ayrılan 447 milyon liralık devlet fonlarının kimlere, nasıl dağıtılacağı düzenlenirken, bir yandan da "İktisadi Kurul ve Komitesi" ve benzeri bakanlıklararası komiteler lâğvedilmekte; onların yerine, Plânlamada yeni komiteler veya plâncıların hâkim olduğu yeni kurullar yaratılmaktadır.

Böylece, hem önemli işlerde karar alma veya alman kararlan etkileme gücü yeniden Plâncıların eline geçmekte, hem de dağıtımı sözkonusu olan önemli fonlar Plâncıların emrine verilmiş bulunmaktadır. Bütün bunların Anayasaya, hukuk düzenine, kamu İdaresinin temel İlkelerine uygunluğu üzerinde burada bir tartışma açmak sözkonusu değildir. Parmak basılmak istenilen Od nokta şudur: Bizdeki kadrosu ile Plâncılar, günlük politikanın ve karar alma mekanizmasının içine girerlerse, bunu ne derecede başarıyla yürütebilirler? Daha da önemlisi, Plâncılar bu işlerin içine girince, uzun vadeli plânlama çalışmalarını kimler yapar?

Bu konular üzerinde çok ciddi olarak durmak gerekir. Öyle anlaşılıyor M, Plânlama Teşkilâtı güçlü iken elinden birer birer alman yetkiler, şimdi, Teşkilât yeteri kadar zavıflatıldıktan sonra ona tekrar ve fazlasıyla verilmekte ve Plâncılar, âdeta, "direksiyon"un başına oturtulmaktadırlar. "Ehliyetli" yöneticilerden sonuncuları da ayrıldıktan sonra!..

ÖMER ASIM AKSOY
"Ata böyle emretti"

TÜRK DİL KURUMU'NUN MERKEZİ
Basında kavak yelleri esiyor

Ötüken'in de ağzından kaçırdığı gibi, bu oyunun bir başka amacı da, Türk dilini yeniden arapsaçına döndürmektir. Bu sayede, söyledikleri tamamen anlaşılmaz hale gelecektir. Tabii bunu, "solcular dilimizi bozuyorlar" yâveleriyle halka yutturabileceklerini sanmaktadırlar.

Anayasa cephesi sakin

Bütün bunlar olurken, her iki kurumun yöneticileri, gayet sakin, işlerine devam etmektedirler. Onların kanısınca, AP İktidarı, kendi başına çorap örmeye çalışmaktadır.

FETHİ TEVETOĞLU
El *çabukluğu marifet*

Türk Dil Kurumu Genel Yazmanı, Ömer Asım Aksoy, Kurum'un bugüne kadar Türk diline yapmış olduğu hizmetleri saydıktan sonra şöyle dedi:

"— Biz, Atatürk'ün direktiflerini, yerine getirmekle meşgulüz. Kurum'un emlâkine elkoymayı hedef güden bir kanun büyük tepki görecek ve çıktığı takdirde,. Anayasa Mahkemesi tarafından mutlaka iptal edilecektir."

Aksoy'un verdiği bilgiye göre. 1932 yılında Atatürk tarafından kurulan ve bugün halen onun İş Bankası'ndaki hissesinin gelirleriyle ayakta duran Dil Kurumu, kuruluşundan bu yana, Türk dilindeki yabancı kelimelerin yandan fazlasını elemiş ve yapılan bilimsel çalışmalar sonunda bulunan yeni kelimeler, sokaktaki adam tarafından bile kullanılır hale gelmiştir.

YILMAZ GÜMÜŞBAŞ

PROPAGANDA

Münasebetli Mehmet Efendi

Bugünlerde, Azot Sanayiinde çalışıp da bir resmî tebliği okuyanlar, sağ ve sol el ile gübre arasındaki esrarlı münasebeti keşfetmeğe çalışmaktadırlar.. James Bond gibi **"007"** kod numarasını ve Azot Sanayii Genel Müdürü A. Kerim Doğru'nun imzasını taşıyan tebliğin diğer ilginç yanı, bir yöneticinin, görüşünün tam tersinin uygulanmasını büyük sevinçle 'ilâh etmesidir.

Tebliğ şudur:

"Çok değerli ve fedakâr mesai arkadaşlarım

5.II.1967 günü Mersin kimyevî gübre tesislerinin de temeli atıldı. Aziz vatanımıza yapılmakta olan hizmetlerde bu, eserin ifade ettiği merhale çok hayırlı ve çok şereflidir. Bu seviyeyi ihraz eden camiamızı yürekten tebrik, muvaffakiyetlerinin artarak devamını niyaz ile, cansiperane emeği geçen arkadaşlarımıza candan teşekkür ederim.

Usulen ifası zaruri bir vazife olarak bu hissiyatımın ifade edildiği, yoksa güzide camiamızın elde ettiği bu neticeye, beşer imkânları ile herhangi bir mukabelede bulunmanın kabil olmadığı aşikârdır.

Mânada lâyık olan maddede mahrum olur, sağ el ile sol el gibi. Buna rağmen, "hüner bende olduğu halde ziyneti ona takıyorlar" diye sağ el hiçbir zaman sol ele gıpta etmez.

Şâyânı şükran **bir** mazhariyettir ki, muhterem camiamız daha şerefli memleket vazifelerine davet olunmaktadır. Mersinden sonra üçüncü bir dev tesisin daha, çok muhterem Hükümetimizce bizden talep olun

duğunu sizlere müjdeler, yürüyen işlerimizin, ahitlerimiz gereğince zamanında tahakkuk etmesi ve yenilerine en kısa zamanda başlamamız için Cenabıhakkın yardımlarını diler, hepinize minnet duygulanın; tekrarlarım.,

Genel Müdür
A. Kerim Doğru"

Üzüntüden mi oldu acaba?

A. Kerim Doğru'nun böyle tuhaf bir metni resmî tebliğ diye yayınlamasını, geçirdiği, şiddetli üzüntüden mütevellit bir şokla izah edenler vardır. Onlara göre genel müdürü, görüşünün tersini uygulamak zorunda kalması müteessir etmiştir. Yarım milyar lira maliyetli Akdeniz Gübre, Kompleksinin kuru - kış yeri hususunda, bir zamanlar. Azot Sanayiinde iki görüş vardı: İskenderun ve Mersin. Tesisin İskenderun'a kurulmasını isteyenler, ay--- zamanda, suni gübrenin esâs hammaddesi olan amonyağın da Türkiye'de imalini isteyenlerdi. Böylece, yılda 200 bin tona yakın amonyağın ithali önlenecek ve millî ekonomimiz yılda 40 milyon lira kadar döviz tasarrufu sağlıyacaktı. Amonyağı da imal edecek biçimdeki tesis için çok bol su gerekliydi. Su ise İskenderun'da vardı, Mersin'de yoktu.

Sonra işe siyasi ve ekonomik yan tesirler karıştı. Şehirlerine tesis kazandırmak isteyen Mersinli politikacılar ve Türkiye'ye amonyak satmak niyetindeki yabancılar, devreye girdiler. Demirel'in de, ağırlığını Mersin lehine koyması ile, kurutaç, yeri ve üretim metodu değişti. Mersin'de temeli atılan tesis sadece suni gübre yapacak, amonyak ise dışarıdan ithal edilecekti.

Bir zamanlar, tesisin İskenderun'da kurulması ve amonyağın Türkiye'de imali için mücadele edenler arasında ön safta gelen, bu yönde raporlar hazırlayan, imza koyan; şimdiyse temelin Mersin'de atılmasını büyük başarı olarak ilân eden A. Kerim Doğru, bu husustaki soruya şu cevabı verdi:

"— Ben, şahsen, İskenderun fikrine bir zamanlar katılmıştım. Fakat, aradan zaman geçti, şartlar değişti.."

Kerim Doğru, bununla, kendi şartlarının ve statüsünün değiştiğini ve genel müdür olduğunu değil, ban teknik şartlan kastetmekte-

TEOMAN EREL

GENEL MÜDÜR A. KERİM DOĞRU
Ye kürküm, ye!

ADALET PARTİSİ

İstanbul'un hakimi kim olacak?

AP'nın İstanbul Belediye Başkanı aday adaylarından Faruk Ilgaz, AP Genel Merkezine bir temenna çaktı:

"— Süleyman beyin çok âdil ve yerinde bir prensibi var: Parti - içi meselelerde ağırlığını taraflardan biri veya diğeri lehine, biri veya diğeri aleyhine ortaya koymuyor.."

Kısa bir duralamadan sonra devam etti:

"— Meselâ, Mîllet Meclisi Başkanlık Divanı seçimlerinde bunun örneğini gördük.."

Aynı örneği bir AP milletvekili, bir başka şekilde yorumladı:

"—Millet Meclisi Başkanlık seçimlerinde Demirel'in, Yeminliler vasıtasıyla, Ferruh Bozbeyli'ye karşı İsmail Hakkı Tekinel'i desteklemiş olduğunu sayın Ilgaz unuttu mu acaba? Bozbeyli, buna rağmen bileğinin hakkını konuşturdu."

Faruk Ilgaz'ın Başkentte, Meclis Başkanlığı seçimleri sırasında dönen kulisleri bilip bilmediği, unutup unutmadığı meçhuldür. Ama, AP'nin hırslı aday adayının AP Genel Merkezine sarkıttığı bu secini selâmının amacı, Belediye Sarayındaki başkanlık koltuğuna giden yoldaki en güçlü rakibi Ertuğrul Adalı'nın adı etrafında bizzat Adalı'nın adamları tarafından yaratılan "Demirci'nin atı" propagandasını dağılmaktır. Böylece Ilgaz, bir yandan Demirel'in sempatisini kazanmaya çalınırken, öteyandan Adalı'yı dayısız bırakacağını hesaplamaktadır.

Sırada kimler yok ki!

Ancak geçenlerde İstanbul'da toplanan AP Gençlik Kolları Kongresinde Ilgaz'ın bu hesapları fiyaskoyla sonuçlandı. Faruk Ilgaz liderliğindeki. Kadıköy - Eyüp grupu, yıllardariberi ilk defa yenilgiye uğ-

ERTUĞRUL ADALI
Adalardan bir yâr gelir bizlere

DR. FAHRİ ATABEY
Ganyan değil sürpriz

radı. James Bond'vâri dövüşlere, küfürleşmelere sahne olan kongrede, AP Genel Başkan Yardımcıları Talât Asal ve İsmail Hakkı Tekinel'in gayretleriyle, Ertuğrul Adalı'yı destekleyen grup, seçimleri **kalandı.**

Mücadelenin Adalı'nın galibiyetiyle sonuçlanan bu ilk raundunun ötesinde, bütün aday adayları, heyecanla, diğer kongreleri beklemektedirler. Parti adaylarının mahallî teşkilâtlarca seçilmesini öngören Seçim Kanununa göre, hemen her ilçe başka bir aday adayını lanse etmiş, ortaya şimdiden, sayısı 12'yi bulan isim atılmış bulunmaktadır. Bunlar arasında en güçlüleri, Fenerbahçe yöneticiliğinin popülaritesin! ustaca kullanan Faruk Ilgaz ile Genel Merkezin desteğine sahip olduğunu haykıran, fakat kimliği ve marifetleri fazla belli, üstelik "Mezarlar Meselesi'nde Genel Merkezi zor duruma düşürmüş Ertuğrul Adalı'dır. Bu arada ortaya, bazı "sürpriz isimler" de atılmaktadır. Yassıada "Bebek dâvası"nın şöhretli doktoru Fahri Atabey, bunlardan biridir.

DEVLET PARASI

Gelir, gidere denk mi?

Demirel'in, sayısı 26 milyonu bulan özel teşebbüs erbabı, Kıbrıs olaylarının yarattığı iktisadî krizden kan ağlarken, bunlardan sadece bir tanesi, hayatından memnun, gezi hülyaları kurmaktadır. Bu, Bayan Demirel'in özel kuaförü Nuh Akgün'dür.

Nuh Akgün, haftanın sonlarında kendisine duyurulan "Cumhurbaşkanı ve Başbakanın yurt dışı gezileri için 1 milyon 500 bin liralık ek ödenek istendiği" yolundaki haberi büyük bir sevinçle karşıladı:

"— Sahi mi?"

Arkadan hemen ekledi:

"— Nereye gidecekler? Ben de gidecek miyim?"

Müjdeyi Nuh Akgün'e duyuran gazetecinin. Bayan Demirel'in özel kuaförü olarak katıldığı bu gezilerden memnun kalıp kalmadığı ve tekrar gitmek isteyip istemediği yolundaki sorusuna ise Akgün:

"— Vallah, doğrusunu söyliyeyim, şekerli oluyor! Gitmek İsterim" diyerek cevaplandırdı.

Sonra da endişeyle sordu:

"— Tahsisat çıkıyor, diyorsunuz ama, benim de bu gezilere götürüleceğim kat'i değil ki... Hem, tahsisat verildiği kat'i mi?"

Ek • ödeneğin kaynağı

Akgün'ün endişesinin cevabı, bugünlerde görüşülmek üzere Senato Başkanlığında bakliyen 4 maddelik bir kanun tasarısıdır. Tasarıda, 1967 yılında, Başbakan ve Cumhurbaşkanının yapacakları yurt dışı geziler için ayrılmış bulunan 1 milyon 500 bin liralık tahsisatın tüketildiği bildirilmekte, ve bundan sonraki geziler için bir bu kadar daha ödenek verilmesi öngörülmektedir. Bu yeni ek-ödeneğin hangi kaynaktan karşılanacağı yolundaki bir soruya, Maliye Bakanlığı Bütçe Kontrol Genel Müdürü şu cevabı verdi:

"— Ooooo, biz ne büyük rakamlarla uğraşıyoruz! 1,5 milyon lira da para mı sanki! 1,5 milyon küçük rakam, çok küçük rakam, beyim!"

Rakam küçük de olsa, öngörülen bütçenin dışındaki bu yeni giderin yeni kaynağı, Türk maliyecilerinin yüzünü ağartacak nitelikte oldu:

"— Gelirlerimizle karşılayacağız. Gelirlerimiz giderlerimizi karşılayabilecek vüs'attedir..."

Gelirler giderleri karşılar ve bütçeye 1,5 milyon liralık "ek yurtdışı' ödeneği" konurken, şimdi Kavaklıdere'de, Nazmiyânım'ın alışveriş ettiği bütün esnafın gözlerinde umut ışıklan parlamaktadır.

Ancak, bunu söyleyenler herhalde 1968 yılı Bütçe Tasarısını okumamışlardır. Zira bu tasarıda açık şekilde belirtilen husus şudur: Türkiye'nin gelirleri, harcamaları karşılamamaktadır ve açık gittikçe büyümektedir!

GÜNERİ CİVAOĞLU

DIŞ OLAYLAR

KRAL KONSTANTİN
Kalacak 5 kral!

YUNAN CUNTASI BİRARADA
Meğer sandalyâ süngü üstünde dururmuş

KRAL GİTTİ KAVGA BİTTİ

Bu satırların, yazıldığı sırada, eski Mısır Kralı Faruk'un "Bir gün dünyada 5 kral kalacaktır: İskambil kağıtlarındaki 4 ve bir de İngiltere'deki" kerameti, gerçekleşme yolunda yeni bir adım atmıştı. Kral damadı bir kral daha, elinden kaçırmış olduğu tahta hüsranla bakıyordu. Bu, Danimarka Kralı Frederik'in damadı, Yunanistan Kralı genç ve yakışıklı Konstantin idi.

Geçen hafta içinde bir gün, öğleye doğru, Atina sokaklarında dolaşanlar, ortalıkta olağanüstü bir durumun bulunduğunu hemen anladılar. Ama, doğrusu ya, bu durumun genç Kral Konstantîn'in Yunanistan'dan kapı dışarı edilmesine kadar gideceğini akıllarından bile geçirmediler. Oysa, Atina sokaklarında tankların belirmesiyle Kral'ın Kolyas'la birlikte Roma'ya uçması arasında onsekiz saat bile geçmemiştir.

Genç Kral Konstantin, Yunanistan'da, sol kanada karşı oynadığı kumarda ilk zarını, 21 Nisan darbesi sırasında atmıştı. Bu darbenin hazırlanmasına katılmamışsa bile, demokrasiye bir süre için paydos demenin, Papandreu ve oğlu karşısındaki güç durumunu gidereceğini sanmıştır. Bu yüzden, daha en başından darbecilerin karşısına dikilmediği gibi, ondan sonra da Albaylar Cuntasıyla İşbirliği yapmıştır. Fakat bu işbirliğinin kendisi için çok can sıkıcı, hattâ tehlikeli bir durum aldığını görünce, geçtiğimiz Çarşamba günü Larissa'da bir karşı - darbe hazırlayarak ipleri yalnızca kendi eline almak istemiştir. Oysa, geçen hafta attığı bu ikinci zar tutmamış ve Konstantin; Dimyatâ pirince giderken Atina'daki tahtından da olmuştur. Şu satırların yazıldığı sırada, Cuntama kuvvetli **adamı** Albay Papadopulos artık Yunanistanın tek hakimi görünmektedir.

Sen - ben geçimsizliği

Aslında, Albaylar Cuntası ile Kral Konstahtin'in bir süredir tutuştukları kavga, halkın doğrudan doğruya ilgisinin çok ötesinde, bir sen - ben kavgasıdır. Anlaşamadıkları nokta, 21 Nisan darbesinden sonra. Yunanistan'da kurulacak düzende kimin daha çok söz sahibi olacağıdır. Kral, Yunanistan'da bir diktatorluk değil,fakat kendi yetkilerinin çok geniş tutulacağı bir sağcı demokrasi kurulmasını istiyordu. Cunta, başlangıçta Kralın bu isteğini benimser gibi görünmekle birlikte, sonradan İktidara ısındıkça, demokrasinin hiç değilse görünüşte korunmasını bile gereksiz bulmuş ve bir askeri diktatörlük sevdasına, kapılmıştır. O statüde Kral bir kukla, bir paravana olacaktı.

Kralı Cunta karşısındaki direnmesinde özellikle Birleşik Amerika ve Yunan sağ kanadı desteklemiştir. Washington, Papandreu ve oğlunun sahneden çekilmiş olmasına sevinmekle beraber, askerî bir yönetimin istikran sağlayacak rejim olduğundan emin değildi. Kral Konstantin'in düşündüğü sağcı demokrasi ona daha uygun görünmüştür. Öteyandan, Cuntanın gün geçtikçe yerine ısınması, darbenin ilk günlerinde en kısa zamanda seçimlere gidileceğini ve ik-

ESKİ BAŞBAKAN KOLYAS
Yanlış ata oynadı

tidarın, sonunda kendisine kalacağını düşünen sağcıları da ürkütmüştür. Yunan sağcıları arasında Cuntaya karşı ilk bozuk çalan, Bayan Vlahu olmuştur. Onun arkasından, darbe sırasında Başbakan olan muhafazakâr Kanellopulos, seçim istemiştir. Sonra Stefanopulos sesini yükseltmiştir. En sonra da, Yunanistan'dan ayrıldıktan bu yana hiç konuşmamış olan Karamanlis, Kıbrıs buhranı sırasında "Le Monde" gazetesine bir demeç vererek, Cuntanın yönetimi bırakması gereğini açıklamıştır. Cunta, "Le Monde"da yayınlanan bu demeci Yunan kamuoyuna duyurmamak için büyük çaba harcamıştır. Ama sonunda, bunun, kindi cevabmır yansıra bütün Yunan gazetelerinde basılmasına razı olmak zorunda kalmıştır.

Kıbrıs'ın ettikleri

Kral Konstantin'i **uzun** bir süredir boşamış olduğu Cuntaya karşı harekete geçirmeye, Kıbrıs buhranının yarattığı, kendisince elverişli **ortam** itmiş **olsa** gerektir. Fakat ordu, özellikle Cuntanın yaptığı son temizlikten sonra, albaylara bağlı çıkmıştır.

Şimdi görünen, hiç olmazsa uzunca bir süre Yunanistan'da iktidarın sivil ellere geçmeyeceği ve üniformalıların tekelinde kalacağıdır. Bu yeni idarenin dışarda nasıl karşılanacağı ise, idarenin diş politikadaki itidal ve basiretine bağlı olacaktır.

NATO

Komaya giren kuruluş

Kuzey Atlantik Andlaşmasına üye devletlerin Dışişleri Bakanları geçen haftanın ortalarında Brüksel'de toplandıkları zaman, önlerinde, yeni bir savunma stratejisinin kabulü, bir NATO olağanüstü **durum** filosu kurulması, nazı ülkelerin asker sayılarının azaltılması gibi, incelenecek bir sürü torun vardı. Ancak, bunların en ağır basanı yalnızca bir taneydi: NATO'nun geleceği.

Bir İngiliz yazarı, şimdiye kadar Paris'te yapılagelen bu toplantıların, Fransa'nın mızıkçılığı sonucu, Brüksel'e taşınmasını, bir kimsenin, sevgilisinin kızkardeşiyle dansa gitmesine benzetiyor. Gerçekten, NATO, Paris'ten Brüksel'e geçmekle belki ölmemiştir ama, eski güzel günlerin artık geride kaldığı, her halinden belli olmaktadır.

Bir zamanlar Batı dünyasının en, gözde kuruluşu olan, hattâ günün birinde bir Batı birliğine ulaşabileceği bile düşünülen NATO'yu son günlerde alabildiğine çökerten, yalnızca Fransa'nın davranışı değildir. NATO'nun başına ne gelmişse, iki büyük devlet -Birleşik Amerika ile Sovyetler Birliği- arasında kurulan çekirdekli denge yüzünden gelmiştir.

Kuzey Atlantik Andlaşması, 4 Nisan 1949'da, Avrupa'daki Sovyet yayılma tehlikesini durdurmak amacıyla imzalanmıştı. Oysa, çekirdekli denge kurulduktan sonra, Avrupa'daki statükonun kuvvet yoluyla değişmesi ihtimali büyük ölçüde ortadan kalkmıştır. Başka bir deyişle, NATO'nun kuruluş nedeni olan Sovyet yayılması tehlikesi, çekirdekli dengenin kurulmasıyla birlikte dağılmıştır. Kuruluş nedenini kaybeden bir teşkilât olarak, NATO bugün ne yöne gideceğini kestirememek güçlüğü içindedir.

Gerekçe ortadan kalkınca..

Avrupa'da bir Sovyet tehlikesi düşünülebildiği sürece, Batının en kuvvetli devleti olan ve çekirdekli gücü elinde tutan Birleşik Amerika, NATO'yu kendi istediği gibi yönetebiliyordu. Fakat Sovyet tehlikesi azaldıktan sonra, NATO üyeleri. Birleşik Amerika karşısında daha bağımsız davranmaya başladıkları gibi, Sovyet blokuyla da yakın ilişkiler kurmaya koyulmuşlardır. Birleşik Amerika'nın kendisi de bu blokla iyi ilişkiler kurmak peşinde olduğu için, buna birşey dediği yoktur.

Avrupa'da bir Sovyet saldırısı ihtimali var olduğu sürece NATO, kendi üyeleri arasındaki askeri işbirliğini sağlıyordu. Birleşik Amerika, bu ihtimal ortadan kalktıktan sonra, NATO'va şimdi, Üyeleri arasındaki siyasal işbirliğini sağlamak görevinin verilmesini, istemektedir.

Bu kafayla gittikçe..

İKTİDARA yakın çevrelerin durmadan başarı türküleri çağırmalarına rağmen, son Kıbrıs buhranının Türkiye için nasıl kapandığı artık bütün açıklığıyla ortaya çıkmış bulunuyor. Buhranın kesin bir bilançosu yapıldığı zaman anlaşılan şudur ki, Geçitkale - Boğaziçi olaylarıyla patlak veren bu buhranı Türkiye, gereği gibi değerlendirememiştir.

Şimdi yapılması gereken iş, bu gerçeği böylece kabul edip bundan sonra uyumamak, Kıbrıs sorununun çözümünün nereden geçtiğini ve nasıl gerçekleştirilebileceğini iyice hesaplamak ve ona göre, tutarlı ve hazırlıklı bir politika izlemektir.

Oysa büyük bir üzüntüyle görülmektedir ki, İktidara yakın çevreler bu gerçeği böylece kabul etmek şöyle dursun, son günlerde Demirel Hükümetinin Kıbrıs politikasını büyük bir başarı gibi gösterebilmek için geniş bir kampanyaya girişmişlerdir. Bu arada, kendileriyle aynı düşüncede olmayanlara karşı da hiddet okları yağdırmaktadırlar. Şimdiki durumda, bu hiddet oklarının boy hedefi, Ulus'un dış politika yazarı Prof. Esmerdir.

Ne demiş Prof. Esmer? Buhran sırasında yazdığı bir yazıda demiş ki: "Önümüze çıkan fırsatı kaçırıyoruz. Bakınız, İsrail, haziran ayında kendi önüne çıkan fırsattan nasıl yararlandı. Yoksa, Kıbrıs sorununu çözebilmek için bize de bir Levi Eşkol, bir Moşe Dayan mı lâzım?"

İşte İktidara yalan çevrelerin hiddetini çeken sözler, bunlardır. Şimdi bunlara karşılık bin türlü şey söylenmekte, Prof. Esmer'le Ulus'a siyonistlikten vatan sevgisizliğine kadar birçok suçlama yağdırılmaktadır. Arada unutulan veya unutulmak istenen, bu gözlerdeki gerçek payıdır.

BİR kere, ister İktidardan yana olunsun, ister ona karşı, şu nokta üzerinde açıkça birleşilmesi gerekir: Geçitkale - Boğaziçi olayları, Türkiye'yi, Kıbrıs konusunda derin bir uykuya dalmışken yakalamıştır. Gene, ister yerinde bulunsun, ister yersiz, Kıbrıs, dört yılı aşkın bir süredir Türkiye'nin en önemli iç ve dış politika sorunu durumuna gelmiştir ve hiçbir Türk yönetimi, kamuoyunun gazabına uğramadan, "böyle bir sorun yoktur" veya "ben artık bu sorunla ilgilenmekten vazgeçiyorum" diyecek güçte değildir. Görmezlikten gelinmediği veya ilgilenmekten vazgeçilmediği sürece de, bu sorunu çözmenin bin türlü yolu yoktur, bir türlü yolu vardır: Türkiye'nin ve Kıbrıs Türklerinin çıkarma en uygun göreceğimiz bir çözüm yolu seçerek, konunun peşini ısrarla kovalamak, her zaman, her türlü olasılık için hazırlıklı olmak ve karşımıza çıkacak her fırsatı, sorunun çözümü için uygun gördüğümüz bu reçeteyi gerçekleştirmek yolunda, en iyi biçimde değerlendirmek...

A. Haluk Ülman

İsrail'in, son Orta Doğu buhranı sırasında izlediği kuvvet politikasını kınamak bir şeydir, amacına Ulaşmak için takındığı kararlı tununu beğenmek başka şey. İsrail, kurulduğu günden başlıyarak, kendini Araplara tanıtmayı kafasına koymuştur ve bunun için eline geçen hiçbir fırsatı kaçırmamaya kararlı görünmektedir. Bu konudaki ilk denemesini 1956 yılında yapmış, fakat gemilerim Akabe körfezine sokmaktan başka bir sonuç elde edememiştlr. Elde edememiştir 'de, bu amacından vazgeçerek yatıp uyumuş mudur? Görülen odur ki, İsrail yöneticileri, daha 1956 çatışmasının bittiği ilk günden baş--yarak önlerine çıkacak yeni bir fırsatı nasıl kullanacaklarım plânlamaya ve ona göre hazırlanmaya başlamışlardır. Hem de öyle bir hazırlanmışlardır ki, haziran ayında fırsatı yakalayınca, Arapları altı gün içinde darmadağın etmişlerdir. Üstelik bugün de, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinde son alman karara rağmen, Arap devletleri kendisini tanımadıkça, girdiği topraklardan çıkmamak İçin ayak diremektedir.

ŞİMDİ, İsrail'in yıllaryılıdır kendisini Araplara tanıtmak yolunda izlediği kararlı politika ile Türkiye'nin son günlerde Kıbrıs konusunda izlediği politika arasında bir kıyaslama yapılacak olursa, Prof. Esmer haksız mıdır? İsrail'in Eşkol'ü ve Dayan'ı varsa, Türkiye'nin de Demirel'i ve Tural'ı varmış. Bin yaşasınlar! Anut, bizde olmayan, İsrail'in kararlılığı ve hazırlıklılığıdır. Bizde bulunmayan. Batıya bizim kadar bağlı değilse bile, çeşitli yönlerden bizden daha yakın ve bağıntı olan İsrail'in, kendi ulusa] çıkarları sözkonusu olduğu zaman gösterdiği davranış hürlüğüdür. Bizde bulunmayan, çözülmesi gerekli sorunları cesaretle ele alıp, sürüncemede bırakmadan, bir an önce, kendi çıkarlarımıza en uygun biçimde çözmeye çalışmak yürekliliğidir.

İyi ama, Prof. Esmer'in söylediklerinde hiç yanlış taraf yok mu? Elbette ki var:

"— Hoca, hoca! Biz bu kafayla gittikçe, bir Eşkol'le bir Dayan'ın işleri düzeltmeye yeteceğini mi sanıyorsun sen?"

NATO BAKANLAR KONSEYİ TOPLANTI HALİNDE
Ölüm - kalım savaşı

Son günlerde basında o kadar sözü edilen Harmel Raporu'nun amacı da bundan başka birşey değildir. Birincisi Batı-Doğu ilişkilerini, ikincisi genel savunma sorunlarını, üçüncüsü NATO - içi ilişkileri, dördüncüsü de NATO'nun Üçüncü Dünya karşısındaki durumunu inceleyen dört alt - komitenin hazırladığı ön-raporların bir harmanı sayılabilecek olan Harmel raporu, ortaya açık ve seçik bir öneri koyamamıştır. Raporun iyi-kötü söyleye bildiği, bloklar arasındaki gevşemeye rağmen NATO'nun askeri yönünün kuvvetli kalması, buna karşılık, askeri hazırlıklılığın Batı - Doğu ilişkilerinin yumuşamasına engel olmaması gerektiğidir.

Bilinen, Birleşik Amerika'nın, NATO'nun sıkı bir askeri işbirliği örgütü olarak devam etmesinde ve buna ek olarak, Avrupalı ortaklarının siyasal davranışlarını denetleyecek bir nitelik de kazanmasında sayısız çıkarları olduğudur.

AFRİKA

Yılan tacirinin başı dertte

Eğer Roger Ruvel, yılanlar yüzünden Dahomey'de başına gelecekleri bilseydi, herhalde, New York'taki güzelim işini bırakıp da Afrika'ya gitmezdi. Fakat Ruvel'e bakılırsa, bir kere Dahomey'e yerleştikten sonra artık Birleşik Amerika'ya dönmeye hiç de lüzum yoktur, Çünkü, karşılaştığı bütün güçlüklere rağmen Dahomey'de yılda en azından 50 bin dolar kazanacağını ummaktadır.

Ruvel, New York'ta yayınlanan bir kadın dergisindeki işini bırakıp Dahomey'e göçtüğü zaman, kurbağa bacağı ticaretine girişmeyi düşünüyordu. Fakat Dahomeylilerin bu ticarete akıllan yatmamış ve Ruvel, bütün ülkede, kendisi için kurbağa toplayacak tek bir yerli bulamamıştır. Bunun üzerine eski muhabir bir kere daha meslek değiştirmiş ve piton yılanı ticaretine başlamıştır. O günden bu yana da Birleşik Amerika'ya binden fazla yılan yollamıştır.

Son zamanlarda ise, başta gümrük memurları olmak üzere, işbirliği yaptığı herkes, kendisine güçlük çıkarmaya başlamıştır. Ruvel, bunun nedenini araştırınca, işin altında yılana tapanların yattığını görmüştür, Derken muhalefet büyümüş, yılanları sakladığı ev yakılmış, oturduğu ev taşlanmış, karısının arabası parçalanmış ve nihayet, Kotonu'da devamlı gösteriler başlamıştır. Şimdi Ruvel'in evinin önünde, hergün, ellerinde "Bu kapitalist istismarı sona ermelidir" yazılı pankartlar taşıyan piton müridleri dolaşmaktadır.

Ruvel'in niyeti, başka bir sürüngenin ticaretini yapmaktır. Dahomey'deki sürüngenler o kadar çeşitlidir ki...

Tabii, müridi olmayan bir türünü bulmak şartiyle...

BOYACILIK

"Yeteri kadar sattık. Biraz da yapalım!"

Bu karar, Balat'ta bir nalburiye dükkânı işletmekte olan üç kardeşin 1955 yılı başlarında aldıkları karardır. Çavuşoğlu kardeşler, başkaları tarafından yapılan boyaları satmaktan bıkmışlar ve kendileri boya yapmağa karar vermişlerdi.

Boya sanayii, Türkiye'de, son yıllarda büyük gelişme göstermiştir. Piyasada şu anda. 32'ye yalan firma bulunmaktadır. Bu firmalar arasında en önemlileri, DYO Develux ve ÇBS'dir.

Üç kardeş tarafından kurulan ÇBS fabrikası halen, 280 civarında işçi çalıştırmaktadır. Firmanın son imalâtı, otomobil boyalan ve polyester alanındadır.

ÇBS tarafından çıkarılacak polyesterin diğer firmaların mamulleri kalitesinde olacağı, fakat fiyatının 40 kuruş kadar ucuz tutulacağı bildirilmektedir.

Fabrikanın, şimdilik en büyük müşkülü, matbaa mürekkebi yapamamaktır. Matbaa mürekkebi halen, ithal edilmektedir. 1968-69 yıllarında Türkiye'de de imaline başlanabilecektir.

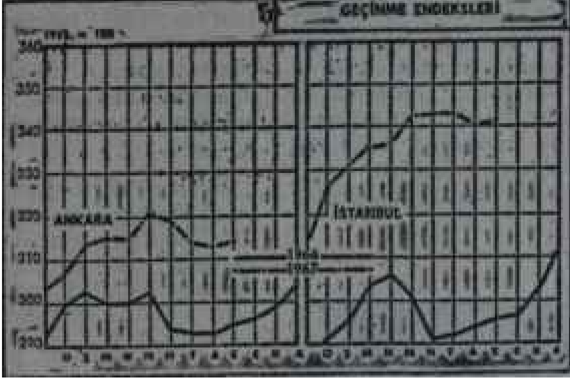
Türk işçilerinin Almanya'da ve Avrupa'nın diğer ülkelerinde, hele ellerine "avrupaî imkânlar" da geçince neden çok başarılı olduklarını kabiliyetlerinde aramak lâzımdır. Yabancıların teslim ettiklerine göre bizini işçilerimiz öylesine mahirdirler ki inanılmaz "tedavi"leri çekiç ve fırçalarıyla yapmaktadırlar. Bu tedaviler en ziyade otomobil tamiri sahasında olmaktadır. Kaportacılık ve boyacılık, bazı zaruretlerin de yardımıyla büyük şehirlerde son derece gelişmiştir. Otomobil sahasında bizim ustaların geride kaldıkları kısım, motor kısmıdır. Yukardaki resimde çarpmış bir otomobilin tamir atelyesindeki haliyle tamirden sonraki hali görülmektedir. Sağda kaportayı düzelten usta Hulusi Yıldırım, altta ise boyayı yapan usta Mehmet Demirci vardır. Bu inanılmaz tedavi, Ankara'daki Sanayi Çarşısı'nda gerçekleştirilmiştir.

PAHALILIK

Toptan eşya fiyatları, hayat pahalılığı hakkında bir fikir edinmek için iyi bir ölçüdür. Çünkü, ikisindeki artışlar, hemen hemen birbirine paraleldir. Toptan eşya fiyatları ile kastedilen, gıda maddeleriyle sanayi mamulleri kollarındaki fiyatlardır. Gıda maddeleri harcamaları, her ailenin en çok masrafa yol açan harcamasıdır.

Hayat pahalılığı, Ankara'da, 1965'te yüzde 7, 1966'da yüzde S oranında artmıştır. 1962'ye göre 1966 yılındaki artış ise yüzde 21 civarındadır. İstanbul'da durum biraz daha kötüdür, 1965 yılında geçim endeksindeki artış yüzde 5,1966'da yüzde 9 olmuştur. 1962 yılına göre hayat pahalılığındaki artış ise, 1966 yılında yüzde 22 civarındadır.

1967 yılındaki durum, eskisinden daha değişik değildir. 1953,100 kabul edilirse, Ankara geçim en-

FİYAT ARTIŞININ GRAFİĞİ
Nutuklara meydan okuyor

deksi, temmuz ayında 314 iken, ağustosta, bir puan düşerek, 313 olmuştur. Ama, eylülde yine bir puan yükselmiştir.

Geçim endeksi, İstanbul'da, temmuz ayında 343 puandır. Bu miktar, ağustosta 340 puana düşmüş, eylülde ise 341 puana yükselmiştir. İstanbul'da geçim endeksi, 1966 endeksine göre, eylül ayında yüzde 49 oranında bir artış kaydetmiştir.

Toptan eşya fiyatları, 1966 yılında, 1962ye göre yüzde 17.7 oranında artmıştı.

SALİH NEFTÇİ

YİYECEKLER

Kasaplık hayvanlar arasında eşek ve katırın da bulunduğunun delillerle ortaya çıkması, büyük şehirlerde özel markalı salam ve sosis satışlarında büyük bir düşmeye yol açmıştır. Buna karşılık. Et ve Balık Kurumu mamullerine talep birden artmıştır. Salam ve sosis tüketiminde son yıllarda genel bir artış olmuştur. Bu artış, 1962 yılına göre, sosiste, üretimdeki artış nisbetinin dört katı, salamda ise üç katıdır.

Ankara Et Kombinasının son yıllardaki salam ve sosis üretimi şöyledir: 1963'de 38 bin 100 kg. sosis, 12 bin 790 kg. salam. 1964'de 56 bin 880 kg. sosis, 16 bin 360 kg. salam. 1965'de 70 bin 960 kg. sosis, 18 bin 400 kg. salam. 1966'da 87 bin 580 kg. sosis, 23 bin 380 kg. salam.

SALAM İMÂLİ
Eti ne millet?

İNGİLİZ EKONOMİSİ

Uluslararası ilişkiler başta olmak üzere, çeşitli ekonomik nedenlerle devalüasyona giden Wilson hükümetinin başağrılarının artacağı anlaşılmaktadır. Ülke içindeki sendikalardan İngiliz Sanayiciler Birliği'ne, Uluslararası Para Fonundan OECD gibi dünya kuruluşlarına, çeşitli yerlerden, farklı yönlerde tepkiler gelmeğe başlamış bulunmaktadır.

Sanayiciler Birliği yöneticileri, OECD özel sektör sanayicileri toplantılarından dönüşlerinde, "Devalüasyonun yaratacağı olanaklardan, dış ödemeler dengemizi düzeltmek için yararlanacağımızı göstermek için başka tedbirler de almalıyız" demişlerdir. Ticaret Bakanı Crosland ise denizaşırı ülkeler bankerlerine aynı yolda teminat vermiştir. IMF yürütme kurula müdürü Schweitzer, "Bu tedbir, İngiltere'nin istediği yeni 1.4 milyar dolarlık kredi için yeterlidir" demiş, fakat yeni yılda İngiltere'nin bütçe ve ödemeler dengesi açığını IMF'in şansölyesi ile yeniden gözden geçireceklerini de belirtmiştir.

Birkaç gün önce Ekonomi Bakanı ile görüşen Sanayiciler Birliği'nden bir başka grup ise, toplantıdan çıkışta, Bakanın da yeni tedbirlerin alınabileceğini çıtlattığını açıklamıştır. Bunlar, "Hükümet Harcamalarının Kısıtlanması" ve "Vergilerin Yükseltilmesi" başlıkları altında toplanmaktadır.

Diğer yandan, The Times'ın görüşüne göre, "İngiliz sendikalarının en muhafazakârı olan" Lokomotif Makinistleri Birliği, dok işçileri, otobüs sürücüleri ve hattâ BOAC ile BEA pilotları grevlere veya grev hazırlıklarına başlamışlardır.

The Times gibi ciddi bir gazete bile bu şaşırtıcı durumda şunu söyleyebilmektedir:

"Tabandaki işçi kitlesinin hayat pahalılığı, devalüasyon yüzünden ücret artışlarının zorlaşması gibi konulardaki endişelerini durmadan hükümete nakleden sendikacıların, biraz da, hükümetin endişelerini kendi üyelerine nakletmeye çalışmaları, vatanseverine gereğidir."

Ekonomik koşullarda yapısal bir düzenlemenin zorunlu hale geldiği bir sırada böylesi duygusal gerekçelerin hiçbir değer taşımıyacağı bilinen bir gerçektir. İngiltere'nin aldığı karar, şimdi, geniş bir, iç politika sorunu olmaya başlamıştır ve çözümü kolay olmıyacağa benzemektedir. ÜNSAL OSKAY

YÜZYILIN MUCİZE **ADAMI:** LOUİS WASHKANSKY
Erkek göğsünde bir kızın kalbi çarpıyor.

KALBE UZANAN EL

Dünyada birçok radyo ve televizyon merkezi, 3 aralık pazar günü Cape - Town'da cereyan eden bir olayı, ilk haber olarak veriyordu. Louis Washkansky adında, 55 yaşlarında meçhul bir şahıs, bir anda bütün dünyanın ilgisini üzerine çekivermişti. Ölüme mahkûm Louis Washkansky, işe yaramaz kalbinden kurtulmuş, yeni edindiği bir kalple yaşamaya çalışıyordu. Kalp, taze, genç bir kalpti: Cape - Town'da Groote Shuur hastahanesinin kalp cerrahlarından Dr. S. C. W. Bosman, trafik kazasında ölen 24 yaşındaki bir gençkızın kalbini, had kalp hastalığından ölüme mahkûm Washkansky'ye takıvermişti. Dünyanın çok yerinde insanlar, birbirlerini vahşice öldürür, öldürdüklerinin üzerine gaz döküp yakarlarken veya etlerini lime lime doğrarlarken, bir hastahane köşesinde bir adam, kalbi değiştirilmek suretiyle, ölümün elinden alınmağa çalışılıyordu.

Dünya Sağlık Teşkilâtı - WHO -'nin 1965 temmuzunda yayınladığı ilginç bir rapora göre, ekonomik yönden gelişmiş veya ileri denilen 22 ülkede vukubulan ölümlerin yarısının nedeni, doğrudandoğruya, kardiyovasküler hastalıklardır. Bunların arasında en öldürücüsü de, arteriosklerozdur ve 35 yaşlarında ortaya çıkmaktadır. Kadınlardan çok erkeklere musallat olan bu hastalık, bu tarihten sonra da hızla -yüzde 10 oranında- artmıştır. Eskiden 50 yaşın altında pek nadiren görüldüğü halde, bugün 30-40 yaşlan arasında normal sayılmaya başlanmıştır. İnsanın 1 numaralı düşmanı enfarktüste ise ölüm oranı yüzde 10 ile yüzde 25 arasındadır. Sabahleyin sapasağlam evinden çıkan, önündeki uzun yılları refah ve huzur içinde geçirmek için bütün tedbirlerini almış olan uygar insan, otomobiline binip de, **bar** türlü konfora sahip işyerine giderken, akşama evinde mi, yoksa bir hastahanenin buzdolabında mı bulunacağını bilemez hale gelmiştir. Binbir emek karşılığı elde ettiği nefis yemekler, bu yüzden boğazına tıkanıp kalmaktadır.

Yumruk kadar bir et parçası

Heyecanlanınca varlığı daha iyi duyulan, duygusal yönden bol bol edebiyatı yapılan ve insanı âdeta bir kılla hayata bağlayan "kalp nedir?" sorusunu, Gülhane Tıb Akademisi İkinci Dahiliye Kliniği Şefi Prof. Dr. Lûtfi Vural şöyle cevaplandırdı:

"— Kalbin bir iç zarı, bir dış zarı, kası, damarları vardır. Bunların her birisinin de ayrı ayrı hastalıkları mevcuttur."

Prof. Vural'ın verdiği bilgiye göre, kalp hastalıklarının yaklaşık olarak yüzde 75'ine koroner damar sertliği sebep olmaktadır. Kalp anjini veya enfarktüs böylece meydana gelmektedir. Bunun dışında, sırasıyla romatizma ve tansiyon yüksekliği, kalp hastalıklarının başlıca sebepleri arasındadır. Mikrobik olan romatizmal kalp hastalıkları, penisilinin keşfinden ve

YÜKSEK İHTİSAS HASTAHANESİ'NDEKİ KALP AMELİYATLISI
Kalbe giden yolda trafik arttı .

sağlık olanaklarının gelişmesinden sonra çok azalmıştır. Gene de, anjin geçiren 100 hastadan 3 ünde kalp romatizması olma ihtimali vardır. Bundan ötürü de, anjinler ihmal edilmemelidir. Bu yüzdendir ki, sağlık olanakları fazla ülkelerde romatizmal kalp hastalıkları gündengüne azalırken, Türkiye'de, koroner hastalıklarla atbaşı beraber gitmektedir. Türkiye'de erkekler lirasında kalp hastalığının başlıca sebebi, damar sertliğidir. Normal atar - damarlar elâstiki olup, içleri parlak ve gayet düzgündür. Dokuların kan ihtiyacına göre, damarlar, gerektiğinde genişler ve dokulara daha fazla kan getirir. Eğer atar - damarların içinde yağlı maddeler ve kireç birikirse, işte o zaman, damar - içi düzlüğü kaybolur: Damar sertliği meydâna gelmiştir!

Kalbe kanı getiren ve şekilleri yüzünden "taç atar - damarlar" adını alan damarlar sertleşirse, iki hastalık meydana gelebilir: Kalp anjini ve enfarktüs. Aynı derecede-tehlikeli olan bu iki hastalık, bazı belirtilerle birbirlerinden ayrılırlar: Kalp anjininde hasta, özellikte tok karnına, **yokuş** yukarı veya rüzgâra karşı yürüdüğünde, göğsünün ortasına bir ağrı oturur. Bu, sıkıcı, bastırıcı bir ağrıdır. Yanma şeklinde olabilir, fakat batıcı veya delici nitelikte değildir. Ağrı çok kez göğüs kemiği arkasında, yani tam kıravat bölgesindedir. Buradan sol omuza, sol kola, boyuna vurabilir.

Kalp anjini' ağrısı kısa sürer. Hasta durduğu takdirde, çoğunlukla 1 dakikada kaybolur- Nadiren 5 ile 15 dakika sürdüğü görülür.

Kalbin amansız düşmanı

Çağımızın 1 numaralı öldürücü hastalığı, miyokard enfarktüsü, **çok.** kez, esasen daha önce daralmış olan bir kalp damarının birden bir pıhtı parçasıyla tıkanması sonucu meydana gelmektedir. Tıkanan damarın suladığı kalp kası parçası kansız kalmakta ve o kısım hayatiyetini yitirmektedir. Enfarktüs, çoğunlukla, gece yatakta, dinlenme halindeyken başlar. Hastayı **uykudan** uyan - dırır. Ağrı, kalp anjini ağrısına benzemekle beraber, ondan çok **daha** şiddetlidir. Kalp anjini hastası, kriz ânında adım atamazken, enfarktüstü hasta, tersine, ağrıdan kurtulmak için, oda içerisinde bir aşağı - bir yukarı dolaşmak ihtiyacını duyar **veya** korkudan kasılıp kalır. Çünkü ağrı, hareketsizlikle geçmez. Hastanın yüzü soluktur, soğuk terler döker. Hastanın hareket etme ihtiyacını duyması ve hareketin çok kötü sonuçlar vermesi, bu hastalığın başka bir tehlikeli yönüdür.

Enfarktüs ağrısı bir - iki saat, bazen de bir - iki gün sürebilir. Morfinin bile bu ağrıyı geçirmediği görülmüştür: Enfarktüs krizi geçiren hasta, olduğu yerde hareketsiz durmalı, kıpırdamamalıdır. Ama tablo, bulantı, bazen kusma ve gazla beraber, bilinen bir mide bozukluğu veya üşütme şeklinde göründüğü için, çoğu zaman hasta ve etrafındakiler bunu anlamazlar. Hele bazı enfarktüslerin çok az ağrılı veya tamamen ağrısız oluşu, insanı büsbütün şaşırtır. Ertesi gün **hafif** ateş başlayabilir. Hasta, mide rahatsızlığı şüphesiyle yatarsa da, **çoğu** zaman hekime başvurmaz. Böyle, farkedilmeden geçirilen enfarktüsler de vardır. En ufak şüphede hekime başvurulursa, elektrokardiyogram, bunu büyük oranda derhal tespit edebilir. Yalnız, bir e-kektro **ile** yetinmemek gerekir.

Beslenmede ihtilâl

Daha **çok,** geniş **ekonomik imkânlara sahip toplumlarda** görülen damar sertliğinin nedeni kesin olarak bilinmemektedir. Eskiden **bir** yaşlılık, yıpranma hastalığı olarak bilindiği halde, bugün, daha çok. **bir yağ** metabolizması bozukluğu olarak kabul edilmektedir. Yağ ve ii-**pid** metabolizması bozukluğunun belirtileri, kanda kolesterol, lipo protein, trigliserid gibi maddelerin yükselmesidir. Bunda ise beslenme, en" önemli bir faktördür. Fazla yağ yemek, kolesterolün artmasına sebep olmaktadır. Bu, yüzdeyüz- damar 'sertliğine yol açmamakla beraber, ihtimali **artırır.**

TELEVİZYONDA KALBİN ÇALIŞMASI KONTROL EDİLİYOR
Bu da bir film

Enfarktüse sebebiyet veren şeyler, ve dolayısiyle enfarktüs savaşında kabul edilen fikir ve görüşler üzerinde son yıllarda meydana gelen bir değişiklik, birçok kimse tarafından, tıb alanında "ihtilâl" deyimi ile nitelendirilmiştir. Bu ihtilâle göre, arteriosklerozlara ve koroner hastalıklarına sebep olan şey, yağlar değil, doğrudandoğraya, imal edilmiş "şeker"dir.

Aslında, buluş ve iddia yeni değildir.. Bundan dört - beş yıl -önce bazı uzmanlar, şekerli besinlerin kalp üzerindeki zararlarını meydana çıkarmışlardı. Bu iddia, bugün, Amerikalı bir otoritenin, Dr. Fortest E. Kendall'ın, araştırmalarıyla ispatlanmış, bir tez halini almış bulunmaktadır.

1950'den bu yana, arterioskleroz lezyonlarına sebebiyet veren başlıca şeyin hayvansal yağlar olduğu üzerinde tam bir anlaşma varken. Dr. Kendall, yağların ancak ikinci derecede rol oynadığını ve ancak, daha Önce damar boşluklarına yerleşen şeker depoları üzerinde toplandıklarım, bilimsel açıdan, deneylerle ortaya koymuştur. Bu konuda, önceki düşünce ve iddialar, daha çok, istatistik bilgiye dayanıyordu. Örneğin, yağların enfarktüse sebebiyet vermediğini söyleyenler, örnek olarak, fok ve balık yağlarıyta beslenen Eskimolarda hiç enfarktüs vakası görülmemesinin nederilerinin birtürlü açıklanamadığını ileri sürüyorlardı. Ayrıca, şeker hastalarında çok fazla görülen damar komplikasyonları ve örneğin ülser tedavisi için şeker rejimine tâbi tutulan kimselerin birden enfarktüs geçirmeleri, son yıllarda tıp âleminin gerçekten ilgisini çekmiş bulunuyordu.

Dr. Kendall, bu faraziyeleri laboratuara sokan ve tavşanlar üzerinde bunu ispatlayan bir otolite olarak, ihtilâli başta götüren bilim adamıdır. Dr. Kendall'ın deneylerine göre, imâl edilen şeker ve nişasta, zenginlerin mutfağa getirdikleri icatlar, enfarktüsün 1 numaralı sebebidir.

Tehlike çanları

Damar sertliğine yakalanma şanssızlığını **artıran faktörlerden** özellikle bir kaçını, **kan kolesterolünün** veya rafine şekerlerin sebebiyet verdiği trigliserid yükselişini, tansiyon yüksekliğini, şeker hastalığını, şişmanlığı, hareketsizliği, fazla sigara içmeyi, üzüntü ve heyecanı bir miktar da irsiyeti -dikkate almak gerekir. Bunlardan bir veya birkaçına **sahip** bir kimse, yılda iki **defa** muntazaman elektrokardiyogramını çektirmeli, en ufak şüphede doktora başvurmalıdır. Geçirilen bir kriz, sağlam durumda çekilmiş elektro - filmler **ile** çok daha iyi bîr şekilde değerlendirilebilir. Hayvansal ve sert yağlar -tereyağı, kuyruk yağı, margarin- yerine zeytinyağı ve sıvı yağlar yemek faydalıdır. Şeker ihtiyacını meyva ve sebzelerden almak, imal edilmiş şekeri çok az kullanmak gerekir. Etin fazlası da zararlıdır. Daha çok balık, tavuk eti, sığır eti tercih edilmelidir. Saatlerce radyo, televizyon başında oturan ve otomobilden inmeyen kim-

PROF. LÜTFİ VURAL
Kalbi okuyan adam

KALP HASTASI GÖZÜYLE

" Sonraki otobüsü bekliyorum.."

Enfarktüsü bir doktorun, bir bilim adamının anlatması başkadır, bir kalp hastasının bizzat anlatması başka. Radyo İdarî işler Müdürlüğünden emekli Remzi Kutlu'nun anlattıkları, bu yönden, ilginçtir.

Çok aceleciydim. Normal yürüyüşle 5 dakikada alınabilecek mesafeyi 2-3 dakikada alırdım. Bu hal, 52 yaşıma kadar böyle sürdü. 1954'de, bir yürüyüş ânında, göğsümün ortasında, içten gelen bir ağrı duymağa başladım. Hastahaneye yatmama lüzum görüldü. "Damar sertliği" teşhisiyle hastahaneden çıktım. Hızlı yürümemem, göğüs ağrısı duyduğum zaman, bir draje trinitrini dişimle kırarak dilimin altında eritmem tavsiye olundu.

1963 sonbaharında yağmurlu bir geceydi. Misafirlikten dönüyorduk. Dolmuştan inince, ıslanmadan eve varmak için, 200 metrelik mesafeyi biraz hızlı yürüdüm. Eve yaklaştığımda, göğsümde mahut ağrı başladı. Ağrıyı, her zamanki gibi, trinitrinle geçireceğimi ümit ediyordum. Ağrı gittikçe şiddetini artırdı. 10-15 dakika sonra tahammül edilmez hal aldı. Adeta kör kasatura ile göğsüm oyuluyordu. Vücudumu müthiş bir soğuk ter kaplamıştı. Bu ıstırabın tarifi mümkün değildir. Çocuklarım hemen doktor getirdiler. Damar genişletici ilâç yapıldı. Üçer üçer trinitrine verdiler. Şiddetli ağrı üç saat daha devam etti. Sabahleyin ambulansla hastahaneye kaldırdılar ve 21 gün, hiç kımıldamadan yatırdılar. Teşhis bu defa, enfarktüstü.

Bugün gibi hatırlarım; Kennedy'ye suikast yapıldığının ertesi günü taburcu edilmiştim. Bundan sonra, birer yıl ara ile, daha hafif iki kriz geçirdim. Bunların, zararını bilmeden aldığım içkilerden olduğu anlaşıldı. Şimdi alkollü içkileri, yarım kadeh dahi olsa, almıyorum. Hastalıkla mücadelede buna en zor gelen, sigara. 1954'te tamamen bıraktığım sigaraya, karanın önemli bir hastalık geçirmesine üzülerek, 1960'da tekrar başladım. Şimdi, günde 15 sigarayı, zararını bile bile içmekten kendimi alamıyorum.

Üşüttüğüm zaman, göğüs ağrısı geliyor. Trinitrinle geçiriyorum. Kızartma ve yağlı yemek yemiyorum.

Artık hasta olduğumu bildiğim için süratten kaçınmağa çalışıyorum. Birkaç hızlı adımla yetişebileceğim otobüsü bırakıyorum, gidiyor. Sonrakini bekliyorum.

seler, hiç olmazsa, hergün evde, birkaç dakika beden eğitimi yapmalıdırlar. Açık havada yürüyüş çok faydalıdır, fakat hergün bir miktar yürüyüş yerine haftada, on günde bir yorucu, uzun yürüyüşlere çıkmak zararlıdır.'

Bu da işin tamircilik yanı

Cape - Town'da Louis Washkansky, yıpranmış kalbinin yerine taptaze bir gençkız kalbi koydurturken, Ankara'da bir genç değer, daha 42 yaşındaki ünlü bilim adamı **Prof.** Cavit Erginsoy, kendisinden önce ayni âkibete uğrayan tanınmış bazı kimseler gibi, enfarktüse kurban gitmiştir. **Prof.** Erginsoy, arkadaşlarıyla beraber yemek yerken, daha önce hiçbir ciddi kalp arazı göstermemiş olmasına rağmen, çok ânî bir şekilde, hayata gözlerini yumuvermiştir.

Cerrahi müdahale, insanlığın 1 numaralı düşmanı olan **kalp** hastalıklarına gerçekten karşı koyabilecek **midir,** yoksa bu, yalnızca bir fantezi midir?

Ankara Yüksek İhtisas Hastahanesi Kalp Cerrahisi uzman asistanlarından Dr. Aykut Aytan, bunu şöyle açıkladı:

"— Cape - Town'daki olay, başarılı bir açık kalp ameliyatıdır. **Son** yıllarda 'kalp - akciğer makinesi' denilen makineler sayesinde gelişen açık kalp ameliyatı, gerçekten, insanoğlu için geniş bir umut kapısı açmıştır. Ama Cape - Town'daki hasta, kendisine takılan kalple yaşar mı, yaşamaz mı, bu henüz meçhuldür. Çünkü bu konuda en önemli olay, vücudun yabancı cisimlere gösterdiği tepki olacaktır. Eğer hastanın vücudu yeni kalbi kabul ederbi yaşamakta devam edecek, aksi se, hasta, sapasağlam bir. kimse gihalde vücut, kendisine ait olmayan kalbi âdeta parmağa batan bir çöp **gibi,** işlemesini engelleyecek bir mekanizma **ile** söküp atacaktır. Fakat ne olursa olsun, bu, çok önemli **bir ilk** adımdır. Vücudun yabancı maddelere karşı tepki göstermesini engelleyecek solüsyonların bulunması ile ilgili araştırmalar ilerledikçe bu engel de ortadan kalkmış olacaktır."

Kalbinizi değiştirebilirsiniz!

Dr. Aytana göre, bugün dünyada, üç çeşit kalp hastalığına cerrahî müdahalede bulunmak imkân dahiline girmiştir! Doğuştan kalp hastalıkları, sonradan olma kalp hastalıkları ve -enfarktüs gibi- kalbin damarlarına ait kalp hastalıkları. Bu müdahalelere bir, nevi eskicilik, tamircilik demek mümkündür. Örneğin doğuştan olanlarda, odaları ayıran duvarlarda delikler bulunmaktadır. Delik durumuna göre, **cerrah bunu dikmekte veya, delik büyükse, teflondan, keçeden yama koyarak aynı işi yapmaktadır. Sifiliz ve romatizma gibi sonradan olma hastalıklarda da bozulan odalar-arası duvarları genişletilmekte veya plâstik kapaklarla, hayvanlardan alınmış kapaklarla telâfi edilmektedir. Bu iki ameliyat, memleketimizde uygulanmaktadır. "Henüz ülkemizde uygulanmayan çok yeni bir müdahale ise, koroner anjiyo ile tespit edilen damar bozukluklarını telâfi sistemine dayanmaktadır. Ya damarı tıkayan pıhtı çekilip alınmakta -ki bu, daha kolaydır- ya da damarın beslediği saha, getirilen bir başka yardımcı damarla beslenmektedir. Damar komplikasyonlarını tespite yanyan koroner anjiyo, ülkemizde yeni yeni uygulanmaya başlamıştır.**

Bu konuda en önemli gelişme, açık kalp ameliyatım imkân dahiline sokan inip akciğer makinesinin bulunmuş olmasıdır. Ameliyat sırasında hastanın damarlarım bu pompanın özel borularına bağlayıp, devreden çıkmış kalp üzerinde gereken müdahaleyi yapmak mümkün olmaktadır. Onbeş yıldır mevcut olan bu makine, ancak on yıldır geniş anlamda kullanılabilmektedir. Bizdeki uygulama ise, yedi yıllıktır.

JALE CANDAN

EĞLENCE

Solistler

Bir yıldız mı doğuyor?

Son zamanlarda Ankara'da, Bulvar Palas'ın altında yeni açılmış ve dekoruna hâkim kırmızı renkle Paris'in klâsik "boite"larını hatırlatan lokalde yeni bir ses, hafif batı müziği alanında ümitler veriyor.

Sesin sahibi, Tayfun'dur. Tayfun, yaşıtları genellikle Ye-Ye müziğine rağbet ederlerken romantik melodilere sadık kalıyor ve romantik gençlerle orta yaşlıların gönüllerini çekiyor.

Tayfun Karatekin sanatçı bîr ailenin çocuğu. Ana-baba çocuklarını klâsik müziğe yöneltmek istemişler ama, o hafif müziği seçmiş. Dört, beş yıl önce "Four Freshmen" adını verdikleri kendi gruplarıyla bu sahaya atılmış, bazı gece klüplerinde çalışmış.

Müzikte önem verdiği, harmoni Ondan dolayı, harmonisi kuvvetli eserleri repertuvarına alıyor ve bunları Türkçe değil, kendi dillerinde söylüyor. Bu, züppeliğin değil, bir inanan sonucu.

"— Yabancı besteler o dillerin güftelerine daha uygun. Dilimize uygulanınca diksiyon vokale uymuyor" diyor.

Tabii bu, daha ziyade, diksiyonu vokale uyduranın çıkmamasındandır.

ŞELALE OKAN •

TAYFUN KARATEKİN
İstikbale bakan genç.

Herkes merak ediyor
Acaba bu hafta
HAFTA SONU
ne yazdı

HAFTA SONU

(AKİS — 463)

VII

Şeyh Sait'in askerî harekâtı muntazam bir askeri harekât gibi olmadı. Bunun, modern tâbirle bir gerilla harbiyle de ilgisi yoktu. Şeyh Sait, emrinde muvazzaf asker değil, aşiretler bulunduruyordu. Bunlarla başlarında şeyhleri vardı. Silâhlanmışlardı. Eski "Aşiret alayları" yeniden canlanmışlardı. Harekâtı onlar yapıyorlardı. Şeyh Salt, isyanın plânlama kısmını üzerine almıştı. Bir noktaya hücum edilirken yollardaki köyler halkı kendilerine katılıyor, böylece lojistik problemi diye bir mesele kalmıyordu* Hep beraber, arzulanan nokta işgal ediliyor, orada gelişigüzel bir idare değişikliği yapılıyor, yola devam olunuyordu. Bahiskonusu nokta sonra ne oluyordu, bunu umursayan pek çıkmıyordu. Bundan dolayıdır ki bir çok şehir, kasaba, köy âsilerle muntazam birlikler arasında sık sık el değiştirdi.

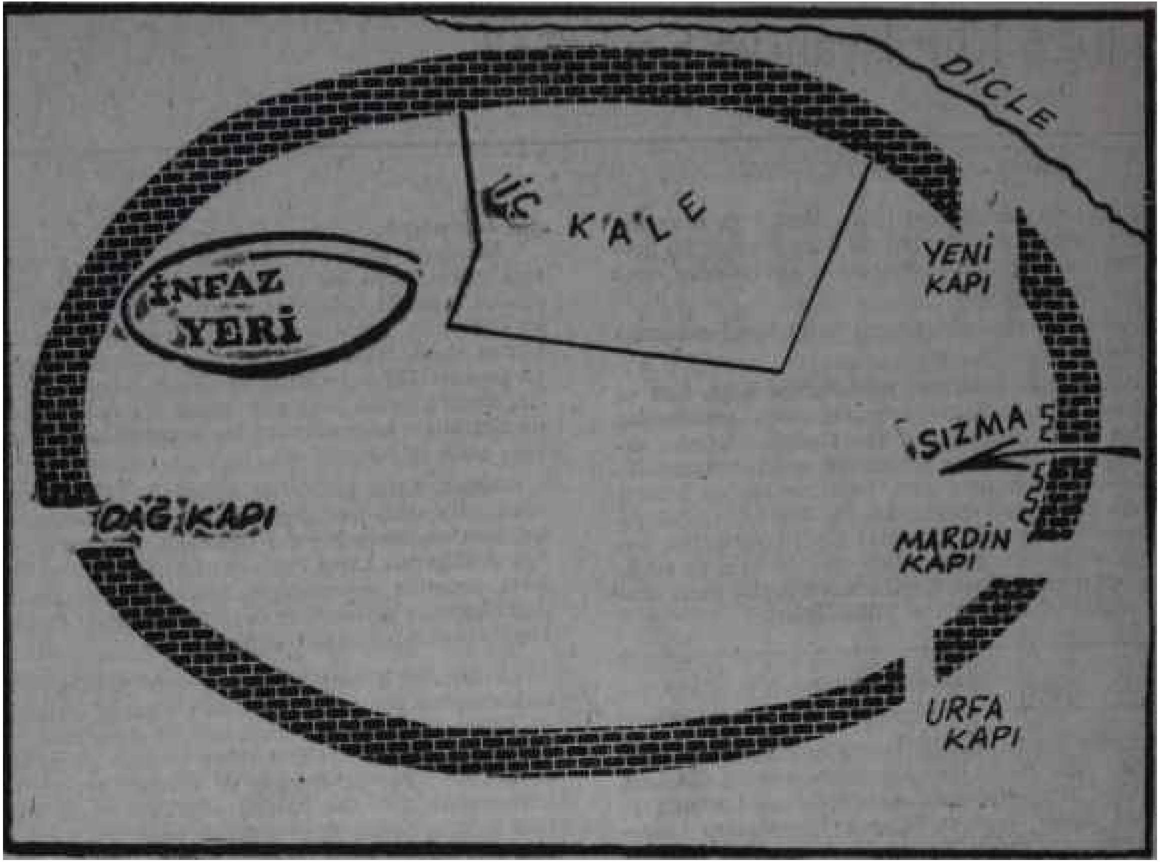
Ancak bir özelliğin belirtilmesi lâzımdır. İsyanın başlangıcıyla İsmet Paşa kabinesinin kurulması arasındaki devrede, üstünlük Şeyh Sait kuvvetlerindeydi. Bunlar adeta ellerini kollarım sallarcasına ilerliyorlar, önlerinde şehirlerin kapısı kolaylıkla açılıyordu. Kapısı açılmayan şehir Diyarbakır oldu ve Diyarbakır Şeyh Sait'in talihinin dönüm noktasını teşkil etti.

Âsilerin ilk başarısındaki bir sebep, o bölgenin Şeyh Sait'in manevi nüfuzu altında olmasıdır. Şeyh Sait dini kurtarmak üzere harekete geçtiğini dikkatle belirtiyor, fakat Müstakil Kürdistan hakkında fazla bir şey söylemiyordu. İman adına, şeriat adına harbediyorlardı. Memleketi Ankara'deki dinsizlerden kurtaracaklardı. Halifelik tekrar kurulacak, herkes dinine kavuşacaktı.

*İ*şi bu şekilde ele almak Şeyh Salt için bir yandan avantaj oldu, diğer taraftan handikap.

Avantaj oldu, bölgedeki halk, kökü ne olursa olsun, din savaşında Şeyh Sait'in arkasında, Türklüğe zarar vereceğini düşünmeksizin vaziyet aldı. Ama bu, Şeyh Sait'in hakim bulunduğu bölgelerde böyle cereyan etti. Buna mukabil Dersim ve Muş'un kürt beyleri Şeyh Sait'in bu din kampanyasına fazla önem vermediler, ona katılmadılar. Halbuki bunlar, kürtlük dâvan uğuruna bir harekete katılmaya daha fazla hazır kimselerdi. Onlar, kuvvetlerini Şeyh Sait'in emrine vermediler.

Şeyh Sait niçin kürtlük dâvasını bayrak yapmadı? Zira Şeyhin, İstanbul'daki Seyit Abdülkadir ile temas halinde olduğu ve hattâ isyanı, ona haber ve-

DİYARBAKIR SURLARININ YUKARIDAN KROKİSİ
Mardin kapısından gireceklerdi, infaz yerinde asıldılar

rerek patlattığı bilinen bir gerçektir. Temas, Şeyh Sait'in oğlu Ali Rıza tarafından kurulmuştur.

İsyan bastırılıp ta suçlular ele geçirildiğinde ve Seyit Abdülkadir Diyarbakır'daki İstiklâl Mahkemesi önünde yargılanmaya başlandığında bu husus bizzat kendisi tarafından ikrar edilecektir.

İstanbul'daki mülakat hakkında

İstiklâl Mahkemesi Başkanı, Seyit Abdülkadir'e soracaktır:

"— Şeyh Sait'in oğlu Ali Rıza'yı tanır mısınız?"

"— Allah şahit. Şeyh Sait'i tanımam. Oğlunu da yeni tanıdım. Ben evimden sık sık çıkmazdım. Yalnız bazen Abdülhamit namında bir tüccara gider, mağazasında bir çay içerdim. Bir gün gene gittiğimde birisi daha vardı. Oturuyordu. Abdülhamit o adamın Şeyh Sait'in oğlu olduğunu söyledi. Beni da tanıştırdı. O vakit Ali Rıza kalktı, elimi öptü, ben de çayımı içtim. Evime döndüm."

"— Sonra gene görüştünüz mü?"

"— Evet. Ertesi gün bendehaneye geldi. Ziyaret için geldiğini söyledi. Bir iki saat oturdu, gitti."

"— Sonra bir daha gelmedi mi?"

"— İki gün sonra bir daha geldi. Gece kaldı. Ertesi gün sabahleyin gitti."

Tabii bu ifade, mahkemede gerçek manasıyla değerlendirilecektir. Her halde, bir mağazada rastlanılan ve hiç tanınmayan bir kimsenin gelip te evlerde gece yatısı ziyaretleri yapması akim alacağı husus değildir. Nitekim Başkan şöyle söyleyecektir:

"— Bu mülakattan sonra, Ali Rıza'nın babası yanına dönüşünü takiben isyan başladı. Haberiniz var mı?"

"— Dinimle temin ederim ki bu isyandan haberim yoktu ve olsaydı Hükümete haber verirdim."

Halbuki Seyit Abdülkadir meşhur "Mr. Templen" ile de Müstakil Kürdistan konusunda konuşmuş, fakat her hangi bir resmî makama bunu bildirmek hatırından dahi geçmemiştir.

Durum bu İken Şeyh Sait'in Müstakil Kürdistan dâvasını açığa vurmaman ilgi çekicidir. Ama sonradan anlaşılmıştır ki bu, Diyarbakır'ın işgalinden sonra yapılacaktı. Kürtler tarafından "ülkeleri"nin tabii başkenti bilinen Diyarbakır düşünce Şeyh Sait müs-

takil devletin kuruluşunu ilân edecekti ve o zaman Dersim beyleri, Muş beyleri de ister istemez bu devlete katılacaklar, onu tanıyacaklar, kuvvetlerini onun enirine vereceklerdi.

Fakat Diyarbakırlılar Şeyh Sait'i hayal sukutuna uğrattılar.

Diyarbakır önlerine gelindiğinde Şeyh Sait ve kurmayı Samahir'deki karargâhlarında toplandılar. Verilen kaçar, taarruzun 7 mart günü, alaturka saatle sekizde, yani gece yarısından sonra başlamasıydı. Diyarbakır'ın dört ayrı kapışma birden hücum edilerek şehir işgal olunacaktı. Bu arada Diyarbakır'a da haber uçurulmuş, buradaki Şeyh taraftarları, yani Beşinci Kol durumdan, haberdar edilmiş, ne şekilde hareket edecekleri, Şeyhin kuvvetlerini nasıl destekleyecekleri kendilerine bildirilmişti.

Diyarbakır savaşı

Plân, tam Sait'in istediği tarzda uygulanamadı. Alaturka saat ikide, yani kararlaştırılandan altı saat önce ateş teatisi başladı. Akşam karanlığından faydalanan âsiler, Dicle'yi geçerek Diyarbakır'ı çevreleyen surlara doğru ilerlemeye başladılar. Sayıları bin ile 3 bin arasındaydı. Av tüfekleri, mavzerler ve bir kısmı da sadece sopalarla silâhlanmıştı. Şehri yağma ederken lâzım olacak çuvallarını getirmeyi de unutmamışlardı.

Âsiler önce Mardin, daha sonra Dağ kapısına yüklendiler. "Sallallah" nârâlarıyla surlara yaklaşmaya çalışıyorlardı. Fakat bu defa pabuç pahalıya mal olacaktı. Çünkü, şehrin savunmasını Üzerine alan Mürsel Paşa, iyi bir asker olarak gerekli plânı çok önceden hazırlamış ve bütün stratejik noktaları tutmuştu.

Halk sokağa bırakılmıyor, silâh isteyenlerin talepleri, her ihtimale karşı reddediliyordu. Savunmayı muntazam asker yapıyordu.

Akşamdan başlayan yağmur aralıksız devam ediyordu. Âsiler, içerden aldıkları istihbarata dayanarak en çok Dağ Kapısını zorluyorlardı. Çünkü surların eskimesi yüzünden burada bir takım tabii gedikler açılmıştı ve bu sayede içeriye sızabilmek daha kolay olacaktı. Fakat şehrin savunmasını üzerine alanlar da bunu bildiklerinden bu gedikleri çeşitli barikatlarla tahkim etmiş ve eldeki kuvvetlerin önemli bir kısmını burada mevzilendirmişlerdi.

İçkalenin üzerine toplar konulmuştu. Karanlık bâr gece olmasına rağmen topçular "kör atış"ı sabaha kadar kesmediler. Âsileri ençok yıldıran da bu oldu. O güne kadar top sesi duymamış olan ve top nedir bilmeyen isyancılar, ağzından ateş saçan ve gök gürlemesine benzer sesler çıkaran bu silâhtan çok korktular. Her ateşten sonra "ulo, ulo" diye hayretle bağırarak kaçışıyor ve tekrar ilerlemekte tereddüt ediyorlardı.

Savunma başarıyla yapılıyordu. Fakat geceyarısına yakın, kötü bir haber duyuldu: Mardin Kapısından saldıran isyancılar şehre girmişlerdi. Aslında bu doğruydu, fakat buradan şehre giren âsiler kapılardan değil, lâğım deliklerinden içeriye sızmışlardı ve sayıları 120'yi geçmiyordu. Buna rağmen bu âsileri surlara yakın karargâh kuran bir nakliye kolunu dağıtmayı başardılar ve bir kısım askerle bir subayı şehit ettiler.

Ancak, karşı tedbir de alınmıştı. Mürsel Paşanın içeriye sızan bu âsi grubu üzerine gönderdiği birlik, kısa zamanda hepsini temizledi. Pek azı girdikleri deliklerden kaçıp canlarım kurtarabildiler. Bunların dışardan gelmedikleri, şehir içindeki Zazalardan oldukları söylendiyse de, sonradan Palu ve Piran köylülerinden oldukları anlaşıldı.

Âsiler, Şeyh Sait ve kurmayının hazırlamış oldukları plân gereğince şehri dört yönden sarmışlardı. Fakat top ateşi ve surlar, onların daha fazla ilerlemelerini, umdukları gibi şehre kolayca girmelerini önlüyordu. Ayrıca, içerden de bekledikleri yardımı görememişlerdi. Bu yüzden oldukları yerde çakılmış kalmış, şaşkınlıkla gelecek emri bekliyorlardı. Nitekim sabaha karşı bu emir geldi:

Şeyh Sait yenildiğini anlamış ve âsilere en kısa zamanda geri çekilme emrini vermişti.

Güneş doğarken Diyarbakır sokaklarından muntazam birlikler halinde geçen askerler, halkın coşkun alkış sesleri arasında şu marşı söylüyorlardı:

Gök kubbenin altında
Atalarım yürüdü.
Albayrağın altında
Yeni Turan büyüdü.

Harp talihi değişince..

Diyarbakır önünde uğradığı hezimet. Şeyh Sait'in yediği ilk sille oldu. O tarihle mart sonu arasında, seferber hale getirilen kolordu -9. Kolordu- yığmaklarım yaparken Şeyh Sait'in oynak kuvvetleri oraya giriyor, buradan çıkıyor, şuraya sarkıyor, öteki taraftan çekiliyordu. Bunların farkına varmadıkları husus, yavaş yavaş, fakat plân dairesinde sarılmakta olduklarıydı. Kolorduya mensup birlikler güneye, İniyorlar, buna mukabil Diyarbakır'dan ilerleyen kuvvetler âsileri kuzeye itiyorlardı. O devre içinde çok yer el değiştirdi. Fakat âsilerin hep aynı bölge içinde tutulmasına dikkat edildi.

Şeyh Sait, Diyarbakır'daki İstiklâl Mahkemesi önünde Diyarbakır bozgunundan sonraki durumunu şöyle anlatacaktır:

"— Çeşitli silâhların ateşi sabaha karşı mukavemetimizi kırınca çekilmeğe karar verdik. Askeri-

me altı gün hanelerinde kalmak üzere izin vererek ben Kârzar bölgesine geldim. Orada beş altı gün kaldım. İzin verdiğim askerler sekiz gün sonra döndüler. Geldikleri sırada ben de, garp cihetindeki Tılham köyündeydim. Gece Siverek yollarını tutmuştuk. Yalnız Mardin yolu açıktı. Oradan Hükümet askeri Diyarbakır'a geliyordu. Biz de bu yolu tutmak üzere Dengecük, Cabar, Hacı Leylek, Gavzelan ve Karakilise köylerine gittik. Burada, Siverek'ten milis askerlerinin ve muntazam yüz atlı nizamiye erinin geldiğini haber aldık. O cepheye üçyüz askerimi tefrik ederek gönderdim. Bunlar Hükümet askerlerini mağlûr ettiler, milis zazalardan seksen esir alarak döndüler."

Şeyh Sait'in de söylediği gibi, artık ilk ordu birlikleri Diyarbakır'a varmışlardı. Bunlar Diyarbakır cephesinde sükûneti çabuk sağladılar. Bir kaç gün sonra Diyarbakır civarındaki köyler de geri alındı ve âsilerden temizlendi Savaşın talihi dönünce aşiretlerin tutumu da değişti. Şimdi gittikçe daha fazla aşiret ve beyi, Hükümetin yanında yer alıyordu. Şeyh Sait gene o taraflardaydı ama Samahir'deki karargâhını terketmiş, Hani'ye çekilmişti. Karargâhını Palu - Çernik arasında kurmaya çalışıyordu. Cephenin merkezi Hani olacaktı.

Diyarbakır'daki birlikler kuvvetlendikçe tesir sahaları da tabii genişliyordu. 14 martta Çermik istikâmetine asker sevkedildi. 'Bunlar, mahalli halkın da yardımıyla burayı geri aldılar. Aynı gün Varto etrafında da kanlı çarpışmalar oluyordu. Bu çarpışmalarda Şeyh Sait'in oğullarından biri öldürüldü. Tabii bu, Âsilerin maneviyatım büsbütün kırdı. Buna mukabil Hükümet kuvvetleri yeni yeni iltihaklar alıyorlardı. 16 mertti Batı Dersim beyleri Diyarbakır'a kadar geldiler ve Hükümete sadakatlerini bildirdiler. Doğu Dersim de Hükümet emrine verdiği milislerin sayısını arttırdı. 17 martta sadakat bildirenler daha da çok arttı. Erzurum, Bitlis, Muş ve Siirt mıntıkalarmdaki bütün aşiretler Hükümetle birlikti. Âsiler tam bir çırpınmanın içindeydiler. Şeyh Sait'in emrine girmiş olan Koçuşağı aşireti Çemişkezek'e neticesiz kalan bir hücumda bulundu. Âsiler, Dicle'nin batısındaki köylerdeki köylüleri de yanlarına alarak nehrin kuzeyine ve doğusuna çekildiler. Bu arada Petrüke'ye ve Silvan'a girdiler. Fakat Varto. 12. Tümen tarafından alındı. Şeyh Sait son bir defa daha Diyarbakır'a taarruz ederek şansını denedi. Bu defa, ilk sefere nazaran bile çabuk, asiler çil gibi dağıldılar. Artık İsyanın bir şansı kalmadığı ortadaydı. Martın sonunda muntazam Hükümet birliklerinin ketin harekâtı başladı.

Panik ve Şeyh Sait'in esir alınması

Harekâtın başlangıcında Şeyh Sait'in kuvvetleri nasıl, gittikleri yerlerde fazla bir mukavemetle karşılaşmıyor ve muntazam birlikleri bile kolaylıkla yeniyor veya onları esir alıyorlarsa mart sonundan itibaren muntazam birlikler de aynı kolay başarıları gösterdiler. Ancak, âsilerin aksine, askeri birlikler bir plân dairesinde hareket ediyorlardı. Taarruzlar doğudan ve güneyden yapılıyor, buna mukabil batı tarafı, yani Orta Anadolu yanı açık bırakılıyordu. Âsiler de, bir torbanın içine girdiklerinden habersiz, o yönde ilerliyorlar, hattâ geçtikleri yerleri fethettikleri inancına kapılıyorlardı.

Harekât plânında güneyin kapatılmasının sebebi, âsilerin güney hudutlarımızın ötesine kaçmaları ihtimalini önlemek içindi. Akrep bir ateşin içine kapatılıyordu. Asiler bir defa Çapakçur, Genç, Lice Üçgenine tıkıldılar mı, artık onları teslim almak veya imha etmek işten sayılmayacaktı. Topçu, Şeyh Sait'in cahil adamlarım çok korkutuyor, topçu ateşi başladı mı bunlar ya yerlere kapanıyorlar, ya dâ çil yavrusu gibi dağılıyorlar di.

31 martta Şeyh Sait'in karargâhını kurduğu Hani düştü. 1 nisanda Silvan ve Lice geri alındı. 2 nisanda Hükümet kuvvetleriyle âsiler arasında ciddi bir savaş patlak verdi. Uçaklar da savaşa katılınca Şeyıı Sait'in adamları dağlık bölgeye sığınıp kendilerini orada savunmaya başladılar. Kaçamayanlar teslim oluyorlardı. Panik kendini göstermişti. Bölgede kar yağıyor, yaman bir soğuk hüküm sürüyordu. Asiler gerçi iklime alışıktılar ama, dağlarda mukavemet göstermek kolay olmuyordu.

5 nisanda Palu ve Piran da geri alındı. Başta Şeyh Salt, bütün komutanlar Genç yönünde kaçıyorlardı. Çapakçur sarılmıştı. Şeyh Abdullah, Şeyh Şemseddin hep firar halindeydiler. Kar ve tipi bile ordu birliklerinin taarruzunu durduramıyordu. Herkesin bir tek gayesi vardı: Şeyh Sait'i canlı yakalamak, esir etmek.

İsmet Paşa kılıcının hakkını konuşturuyor

Savaşın kaderi Hükümet kuvvetlerinden yana dönünce Ankara'da İsmet Paşa'nın durumu büsbütün kuvvetlendi. Sadece haklı çıkmamıştı, aynı zamanda aldığı tedbirlerin doğruluğu da parlak şekilde ispatlanmıştı. Savaş meydanında tekrar kazanılan zaferler Takrir-i Sükûn kanununun başka ve daha örtülü maksatlarını gözlerden saklıyordu. Gerçi gazetelerin bir kısmının kapatılması heyecan uyandırmıştı ama, bunun neticesi olarak halkın gazetelere olan ilgisi de azalmıştı. Bu, Basının tesirinin de azaldığı manasına geliyordu ki Hükümet, o yoldan, "baş dinçliği" sağlamıştı.

Gazi ve İsmet Paşalar, son darbe âsilere indirilmeden Mecliste Hükümet adına bir izahatın verilmesini faydalı buldular. Demeç tabii bütün yurda duyu-

1925 Kürt isyanı ve Şeyh Sait

rulacak ve bir ata İktidar konusunda esmiş şüpheli hava dağıtılacaktı. Ankara'nın siyasî çevrelerinde de, bundan sonra yapılacak "Terakkiperver Fırka Operasyonu" daha sağlam zemine oturtulacaktı.

İsmet Paşa, Gazi'yeî

"— Konuşmayı bizzat ben yaparım" dedi.

Gazi de aynı fikirdeydi. Gazi, savaş bölgesinden gelen askerî haberleri dikkatle izliyor ve memnuniyetini söylüyordu. Cumhuriyet Halk Fırkasından bir milletvekiline bir sözlü soru önergesi verdirtildi. Önergeyi 7 nisan günü Başbakan kürsüye çıkıp cevaplandırdı. İsmet Paşa'nın konuşurken, kendinden son derece emin bir hali vardı. Konuşması, Takriri Sükûn kanununu getirdiği zaman kendisini tenkit etmiş olan Kâzım Karabekir ile arkadaşlarına da bazı imâlar taşıyordu. Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası zaten ateş üstünde oturur gibiydi. İsmet Paşa'nın konuşması, istikbal hakkındaki endişelerini büsbütün arttırdı. İktidarın kapalı bir siyasî hayata girmek için hazırlıklarını tamamlamak üzere olduğu, bu konuşmadan da anlaşılıyordu.

İsmet Paşa şöyle dedi:

"Yüksek Meclisi son bir aylık durum hakkında aydınlatmak için, bu soru önergesine hemen cevap veriyorum. Bir ay evvel durum, âsilerin Diyarbakır şimalindeki birkaç noktaya kadar gelmiş bulunması şeklindeydi. Meclisiniz, hükümetmizin memleketin bu kısmında çıkan ateşi söndürecek tedbirlerini kabul ettikten sonra, durum böyle kalmadı.

Asiler 7-8 mart gecesi Diyarbakır'a saldırdılar; muvaffak olamadılar. Sonra Silvan'ı aldılar. Daha sonra Mardin'e bir taarruz tevcih ettiler. Fesatlarını Palu civarına sıçrattılar. Muş'un irtibatını kestiler. Ötede Malatya 'ya kadar girerek Çemişgezek'e dayandılar Eğîn'i tehdit ettiler.

Durum tehlikelidir dediğimiz zaman haklı olduğumuzu görüyorsunuz. Alınan tedbirler arasında seferberlik ilân edildi. Vatandaşlar buna şevk ve hevesle itaat ettiler. Tara sulha, rahata kavuştukları bir devrede memleketin sükûnunu bozanlara karşı hiddetliydiler ve bunda haklı, çok haklıdırlar. Seferberlik intizam içinde, şuurlu bir sürat içinde tamamlandı.

Asiler bu güne kadar kesilmeyen fesat silâhlarından çok fayda görmüşlerdi. Üzerlerinde muhtelif mukaddesat yazılı bayraklarla her tarafta fikirler! karıştırmağa çalışıyorlardı. Ciddi müsademeler oldu. İrtica, alınmaz zannettikleri dağlık yerlere çekildi ve çok kayıp verdi. Cumhuriyet evlâtlarının sert ve keskin silahları karşısında her gün biraz daha eriyerek, mütemadiyen hüsrana uğradılar.

Hâdise 20 marttan sonra genişlemeğe başlamış, mühim surette ilerlemek istidadı göstermiş, durumu evvelden görerek alınan tedbirler sayesinde durmuştur. İlk sevkettiğimiz birlikler âsilerle, mühim bölgelere açılan isyan kapıları üzerinde aynı zamanda karşılaştılar. Siverek ve Çemişgezek bu suretle kurtuldu ve daha mühim genişlemelerin önü alındı.

Görüyorsunuz kî, hükümet zan ve vehimle idare edilmiyor. Hadiselere uyan tedbirlerle tehlikeli durumların önüne geçiliyor.

Bugünkü durum şudur:

Şarkta Silvan ve Beşiri, birliklerimizin hâkimiyetindedir. Hani, Lice, Piran gibi Şeyh Sait'in başlıca faaliyet bölgeleri işgalimiz altındadır. Elâzığ'dan gönderilen birliklerimiz Palu'yu almışlardır. Çapakçur'u almak üzeredirler.

Âsiler, şehirler civarında tecrübe ettikleri talihlerini, mağlûp olduktan sonra, başka bir sahada tecrübe ediyorlar. Kendilerince müstahkem zannettikleri dağlara çekilmişlerdir. Dâvalarından vazgeçmemişlerdir, teşkilâtlarım muhafaza ediyorlar. Fakat er geç bu dağların kendilerine mezar olacağım anlayacaklardır.

Harekât bitmiştir gibi bir söz söyleyecek durumda değilim. Dağlardaki âsileri birer birer bulup tepeliyeceğiz. Bunu tamamlıyacağız.

Henüz devam eden ve ne vakit biteceği bittabi malûm olmayan harekâttan sonra bu bölgede irticaa ve dine dayanan karışıklıklara istidadı olan diğer bölgelerde bir takım tedbirler alacağız. Bu tedbirler Meclise arzedilecektir.

Seferber olarak Cumhuriyeti korumağa koşan vatandaşları Yüksek Meclisiniz önünde takdir ve şükranla hatırlamak isterim. Böyle bir tehlike anında yapılacak şey, karşı tedbîrin keşin olarak ve mümkün olan süratle alınmasıdır. Bu tehlike veya vatanın karşılaşabileceği bütün diğer tehlikeler karşısında seferberliğin süratle tamamlanması gerektir. Seferberlik, zamanında yapılmıştır.

Arza mecburum ki, Cumhuriyet evlâtları Cumhuriyetin tehlikede olduğunu gördükleri anda katiyetle, süratle ve şuurla hareket etmişlerdir.

Askerî tedbirler devam ediyor. Bastırma ve temizliğin sonunu bekleyerek ondan sonra alacağımız tedbirler hakkında Yüksek Meclisinize maruzatta bulunmak için vakit yoktur. Müsaade ederseniz bu tedbirleri de bir iki gün zarfında arzedeceğim."

Gelecek yazı:

Şeyh Sait esir almıyor
ve cezasını görüyor

Gören GÖZ

GÜL-PERİ
yazıyor

Acaba tesadüf mü?

Yalnız sahnede değil, yazın Kuruçeşme 'adasında, kışın gece klüplerinde şıklığı, güzelliği ve en çok da havasıyla İstanbul'un sayılı kadınlarından biri olan Gülriz Sururi, yıllarca önce oynadığı "Sokak Kızı Irma" rolüne yeniden çalışıyor. Bu müzikal komedi, aktrise, İlhan İskender ödülünü kazandırmıştı.

Oyunu yine, Haldun Dormen sahneye koyuyor. Yalnız, Nestor rolünü Metin Serezli değil, Engin Cezzar oynuyor. Malûm, Metin Serezli şu sıralarda mutlu bir nişanlı rolünde, yakında da nikâh defterini imzalıyacak.

"Irma"nın, on yıl aradan sonra, Paris'te de sahneye konulduğunu duyanlar, bu garip tesadüfe biraz şaşıyorlar. Ama, acaba tesadüf mü?

Unutulmaz anılar

Pakistan Büyük Elçisi Sheik ve. eşi, memleketlerine dönüyorlar. Eyüp Han Türkiye'ye geldikten sonra yapılan bu değişiklik, diplomatik çevrelerde bazı yorumlara uğruyor. Büyük Elçi ise bu ayrılığın özel sebepleri bulunduğunu söylüyor. Ne olursa olsun; güzel yüzü, neşesi ve hikayeleriyle Pakistan sefiresi Bn. Sheik'i, Başkentin bazı çevreleri kolay kolay unutamıyacak. Galiba Pakistan sefiresi de, Türkiye Başkentinde geçirdiği günleri unutamayacak. İstanbul ve Ankara partilerinde çok güzel vakit geçirdi, neşeli danslar yaptı. Hele Hariciye Köşkünde, İran Şahının eski damadı, İran Dışişleri Bakanı Ardeşir Zahidi ile yaptığı danslar, dillere destan oldu.

Şimdi bütün elçiler, Pakistanlılar şerefine veda partileri, veriyorlar. Bn. Sheik de, yarı Avrupalı - yarı Asyalı -daha doğrusu, başı Parisli, vücudu Pakistanlı- bir kadın olarak dikkati çekiyor. Saçlarını kısacık, Paris'in en son modasına uyarak kesmiş. Bu, güzel sarileri ile hoş bir tezat teşkil ediyor. Geçende, Mısır ve Suudi Arabistan elçiliklerinde verilen yemeklerde pek çok iltifat topladı.

Müfettişler oynasın!

Devlet Tiyatrosu'nda garip bir teftiş yapan müfettişlerin bir iddiası var: Aktör Bozkurt Kuruç'un kayrıldığı söyleniyor. Bu mevsim "Deli îbrahîm"i oynayan genç aktör, geçende oyunu seyredip kendisini kutlayan Millî Eğitim Bakanı İlhami Ertem'e, herkesin içinde şöyle dedi:

"— Ben, bir yandan askerliğimi yapıyor, bir yandan da haftada iki gece bu rolü oynuyorum. Kayrıldığımı iddia eden müfettişler gelsinler de oynasınlar bu rolü! Ben hemen bırakabilirim..."

İhami Ertem ne söyliyeceğini şaşırdı. Yukarı tükürse bıyık, aşağı tükürse sakal.

Sabır için değil

Uzun bir ayrılıktan sonra ikinci defa evlenmeğe karar veren Hale ve Vedat **Kuntay** çifti, geçenlerde, Eyüp Evlendirme Memurluğunda nikahlandılar. Başta **Jale** ve Reşit Egeli, bütün aile bu birleşmeye çok seviniyor. İkinci nikâhın tanıkları da Kuntayların kızı Yonca ile, aktris Muazzez Kurdoğlu idi. Şimdi, "ikinci nikâh niçin Eyüp'te?" diye soranlar olabilir. Eyüp Sultan sabrına ulaşmak amacıyla değil, karı - kocanın işyeri Eyüp'e yakın da, ondan!..

Onun derdi başka

Türkiye dışında yaşayan işadamlarından

GÜLRİZ SURURİ "TATLI İRMA"DA
Çapkın kız yeniden yaşayacak

PLÂNLI YAZARLIK — Eski Plânlama Müsteşarı Memduh Aytür ve eşi Samime Aytür, başkent-partilerinde pek sık görünmüyorlar. Memduh Aytür, Türkiye'nin ekonomik kalkınması üzerine bir inceleme hazırlamakla meşgul. Atatürk'ten bu yana izlenilen politikanın eleştirisini de içine alacak olan eser, hayli hacimli olacağa benzer. Ara sıra göründüğü toplantılarda Aytür'e, dostları, kitabın ne zaman okunabileceğini soruyorlar. Eski Müsteşar da, önce küçük, sonra büyük bir kitap yaymayacağını söylüyor. İşte, Türkiye'nin ekonomik durumu, bu Plâncı yazarlar bile içine dalınca kolaykolay çıkamıyorlar.

İsmail; Agar, 27 Mayıs İhtilâlinden sonra ilk defa, geçen yaz İstanbul'a gelmişti. Şimdi artık, *sık* sık geliyor, yeni iş imkânlarını geliştirmeğe çalışıyor.. Eski dostlar da Agar şerefine partiler veriyorlar.

İsmail Agar bekâr olduğu için, bu geliş gidişlerden mâna çıkaranlar da var. Ama, evlenmesi sözkonusu değil. Tersine, damat adaylarını incelemekle meşgul. Çünkü, güzel kızı Nâzan Agar'ı gelin almak için, oğlu olan ana - babalar sıraya girmiş durumdalar.

Sosyetik çağrışımlar

Büyük Klübün yakışıklı üyelerinden Raif Dinçkök, geçende Ankara'ya seldi. Büyük Ankara Otelinde kaldı. Bazı dostlarına rastladı. Böyle raslantılarda garip çağrışımlar da oluyor. Yakılık sanayiciyi görenler, hemen, Beyhan Sadıkoğlu ve Ayseli Birol isimlerini hatırladılar; bu iki isim arasındaki benzerlikleri, aykırılıkları konuştular. Eski İktidar devri, İhtilâl devri, Balmumcu hikayeleriyle sosyetik çağrışımlar politikaya kadar vardı. Bu arada, eski bir atasözü de tekrarlandı: "Can çıkar, huy çıkmaz!"

Bugünlerde İstanbul sosyetesinde garip çağrışımlarâ yol açan kimselerden biri de, meşhur bir armatörümüz. "Evli mi, bekâr mı, boşanma dâvası sona erecek mi, uzayıp gidecek mi?" diye merak eden edene! Allah kimseyi bu duruma düşürmesin. Çünkü kırkından sonra âşık olanlar, dillere destan olmaktan kurtulamıyorlar. Bu hikâyede de, bir sekreter ile eşi arasında bocalayan bir kocanın dramını seyrediyor cümle filem. Hikâyenin gelişmeline göre, bu dramın bir komedi, daha doğrusu **melodrama benzemesi de çok mümkün.**

Yılbaşı hazırlıkları

Herkes, yılbaşı programı **yapmakla meşgul. İstanbul** sosyetesinin oyunçuları, geceyi klüplerde geçirecekler tabii. Polo Klübünün, Büyük Klübün kadrosu doldu bile. Mefkure Şerbetçi, damadı, kızı Kezban Benian, Cenan ve Ayşe Sı-

Sosyete Bilmecesi

Sosyete Bilmecesinin geçen sayıda sorulmuş olan üç sorusundaki kişilerin adları aşağıdadır:

1 — Feriha Tevfik (Dağ)

2 — Akgün Usta

3 — Süreyya Ağaoğlu

Gül-Perinin, sosyete edebiyatını yakından izleyenlere bu hafta sorduğu üç soru karşı sayfadadır.

HAŞİM İŞCAN FAİZE'NİN YENİ SALONUNU AÇIYOR
Rağbet elbiselere mi, "Genel Müdür"e mi?

lan grupu, Aktaylarla birlikte Hilton'da olacaklar. Haldun Dormen ve arkadaştan, eski geleneği devam ettiriyorlar. Yeni yılı Oryantal'de, hep birlikte karşılamağa hazırlanıyorlar.

Ankara'dan bir grup, bu arada mimar Ferzan Baydar, Erdal Furtun, Halûk Özberki ve arkadaşları da, çoluk, çocuk, Abant'a gidiyorlar. Göl kıyısında sakin bir tatil yapacaklar. Devlet Tiyatrosu oyuncuları. Büyük Tiyatro'nun altında bir baloda buluşacaklar. O gece, "My Fair Lady",oyunu var. Balonun misafirleri önce, yılın en çok alkışlanan ve konuşulan - müzikal -komedisini seyredecek, sonra aşağı salonda "My Fair Lady" müziğiyle dâhsedecekler. Gecenin geliri, sahne işçilerine kalacak.

İstanbul'dan başka bir grup, Uludağa çıkacak. Ama beyaz bir yılbaşı geçirmek için değil, dağda daha rahat oyun oynamak için...

*1-Sosyete kadınlarına çengel atma politikasını her zaman büyük bir başarısızlıkla sona erdiren **yakışıklı erkek, kimdir?***

2 — 1967'nin bukleli saç modasını Parisli berberlerden önce benimsemiş, Başkent partilerinde kıvırcık başlarla dikkati çekmiş olan DP sosyetesinden iki kadın kimdir?

3 — Uzun yıllar, beyazperdenin güzel yıldızlarından Audrev Hepburn'e benzeti - len, şimdi Paris'te'oturan kadın kimdir?

Avrupa tatili

Eski DP'liler,'leyleği havada görmüşler galiba. Hârika Yardımcı, uzun zamandır. Avrupa'da. DP politikasına katılan ünlü bankacılardan Fahrettin Ulaş ve eşi, Avrupa'dan yeni döndüler. Eski Bakanlardan Sıtkı Yırcalı ve eşi de Avrupa'ya yeni gittiler. Celâl Bayar ise, iç turizmden pek hoşlandığı için, bahan bekliyor.

Kraliçe ve kardeşi

Uzun zamandır duyulan bir söylenti doğru çıktı: Faize ve Sevim kardeşler, Taksim'deki yeni butiklerine eski kraliçe Günseli Başar'ı oturttular. Modayı yakından izleyen 1952 Avrupa Güzeli de, bütün İstanbul'u, yeni butiğin açılışına çağırdı.

Paris'in kahverengi modası, Günseli Başar'a çok yakışmıştı. Hem, saç biçimini de değiştirmiş, kıvırcık başlı bir kraliçe olmuştu. Kraliçenin kardeşi Peykân Dalbaşar ise, Ankara yününden, portakal rengi güzel elbisesiyle, mimarlıkla şıklığı bağdaştıran bir kadındı. Görenler, çalışan kadın* ların giyimleri ve kadınlıktan uzaklaşıp uzaklaşmadıktan üzerine tartışmalara daldılar.

Modayla sadece kadınların ilgilendiğini sananlar, yanılıyorlar. Moda salonunun açılış kokteylinde pek çok da erkek bulunuyordu. Örneğin. Abdi Dilber, Turgut Demirağ, Prof. Osman Yenini, Prof. Naşit Erez, Nihat Hamamcıoğlu, Halis Kaynar, Nuri Pere, bunlardan bazılarıydı. Moda salonunun açılışına, meslekî sebeplerle gelmişlerdi. Örneğin, Abdi Dilber'in mesleği modacılık!:. Turgut Demirağ, moda salonunu bir filmci gözüyle görmek niyetindeydi. Prof. Osman Yemni, modasever kadınların ciltlerini inceliyordu. Prof. Naşit Erez, herşeye bir ginekolog gözüyle bakıyordu. Meşhur bankacılarımızdan Halin Kaynar ve Nuri Pere ise, "kadın - moda - para" ilişkileri üzerinde duru - yorlardı.

"KÜÇÜK DEVLER" SAHNEDE
Köy edebiyatı gına getirdiyse de..

BULVARA GETİRİLEN KÖY

*"Küçük Devler". Yazan: Hidayet Sayın: Yöneten: Şükran. Güngör. **Tiyatro:** Kent Oyuncuları.*

Hidayet Sayın, seyirci karşısına gene bir köy oyunu ile çıkıyor. Tek başına ele alınırsa, bu oyunun şimdiye kadar yazılan köy oyunlarından geri kalmadığı; hattâ olayların nedenlerini açıklamaya yönel - diği düşünülürse, bir çoğundan ileri olduğu söylenebilir. Ama köy oyunları, İstanbul ve Ankara'nın köyü yaşamamış, karışık ve dengesiz seyircisi için artık sıkıcı olmaya başlamıştır. Köy oyunu yazanların bu noktayı gözden uzak tutmamaları gerekir.

"Küçük Devler"de, bu yönde bir atılım, alışılmışı aşma çabası yok. Hidayet Sayın, diğer köy oyunu yazarları gibi, gözlemlerine dayanıyor. Çok yakından tanıdığı insanları, sıcaklıklarını, canlılıklarını yitirmeden sahneye aktarmış. Onların dertleriyle öylesine yoğrulmuş, öylesine bir olmuş ki, yazarlığım unutup çoşuyor, duygulanıyor. Böyle içten bir yazar elbette ki kınanamaz. Tersine, kendini zorlamadığı» yabancı değerlere özenmeksizin kendi insanına yaklaşmayı, açılmayı seçtiği için kutlanır. Ancak yazarın, bu Öznelliği bir yerde sınırlaması, eserine bir bütün olarak uzaktan bakmayı da unutmaması gerekir. Yalnız gerçekçi olmak, her zaman iyi oyun yazmaya yetmiyebilir. Çağımızın evrensel yargılarını ve düşünme yöntemlerini özümseyen bir yazarın köye bakış açısı da başka olacaktır, köyün, dışardan çözümsüz görünen dertlerinin çözümünü yakalayıp seyircisine göstermesi de... O zaman yazarın kazanacağı taze güç, seyircinin bıkkınlığını yenmek, dudaklarında belirmeye başlayan küçümseyici gülümsemeyi dondurmak için gerekli yenilenmeyi mümkün kılacaktır.

Oyunun kurgusu ve oynanışı

Hidayet Sayın, köy insanının kendine özgü ortamının çekiciliği oranında varolan oyununda bazı teknik aksamalardan kaçınmamış.' Espri uğruna, iğreti konuşmalara yer vermiş. Olayların akışındaki tutarlılık, bir yazar olarak, doktor bozuntusu Lokman'ın bir mektuba hemen kanmasının seyirci açısından inandırıcı olamıyacağını görmesini önlemiş.

Rejisör Şükran Güngör'ün de üzerinde durup düzeltmediği bu küçük aksamalarına rağmen "Küçük Devler", Kent Oyuncularında, belirli bir düzen içinde oynanıyor. Genel görünümü ve veriyi bozan büyük kusurlar görülmüyor; dikkati özellikle üstüne çeken büyük başarıların görülmemesi gibi... Dekor, rejisöre güçlük çıkaran bir öğe durumunda. Sahneyi, birbirinden çok farklı iki bölüme ayırmış. Bu oransız bölünme yüzünden, sahne trafiği tıkanıklıktan kurtulamıyor. Bunun sonucu olarak da reji, ister İstemez, statik bîr yapıya bürünüyor. Ama, Kâmuran Yüce, Şükran Güngör, Alev Koral, Güler Kıpçak ve diğer oyuncular rahat, inandırıcı, içten oyunlarıyla bütük aksamaları kapatmayı biliyorlar.

S. GÜNAY AKARSU

A N K A R A

"EMEKLİ" EVİN HİZMETÇİSİ **İLE**
Bir insan koltuktan düşmeye görsün

EMEKLİLERİN TRAJi-KOMiK HİKAYESİ

"Emekli". Yazan: Cevat Fehmi** Başkut. **Sahneye koyan: Nihat Aybars. Tiyatro:** Altındağ **Tiyatrosu

Cevat Fehmi, uzun yıllar toplumla çok yakın ilişkiler kurmuş bir gazetecidir. Gazete okumanın bir lüks, küçük bir azınlığın fantezisi olduğu devirde bu mesleğe başlamış, gazetenin büyük kütleler için günlük alışkanlık haline geldiği günümüze kadar çalışmıştır. Gazeteciliğinin ortalarına doğru tiyatro ile ilgilenmiş, oyun yazmıştır. Şimdiyse, tiyatroyu büyük kütlelerin günlük alışkanlığı haline getirmeğe çalışanlarla ayni salta yerini almıştır. Bu bakımdan, Cevat Fehmi'nin "Emekli"si ile Altındağ Tiyatrosu'nun seyircisi -kelimenin tam anlamıyla- uygun düşmüş. Oyunla seyircinin birbirini böylesine yadırgamadığı, tiyatroda az rastlanır bir durumdur.

Yazar, "Emekli"de, iyi tanıdığı halkın düşünce düzeyinden hareket etmeyi uygun bulmuş. Bu nedenledir ki "Emekli", bir röportaj sadeliği içinde gelişip, traji - komik bir oyun olabilme niteliği kazanmış. Olayların bağlanıp çözülmesinde yararlandığı hizmetçi tipi hariç, tiyatronun yapma öğelerinden hiç birini zorlamamış. Günlük yaşantıları ve toplumumuzda her zaman rastlanılan olayları -gene onların sadeliği içinde- bir konu etrafında düzenleyip oyunlaştırmış. Ayrıca, bürokrasinin bütün kademelerinden onbinlerce örneği **bulunan** "emekli" **tipinden,** devlet memurluğunun zirvesine **çıkmış** dürüst **bir bürokratın** emekliliğini **konu** olarak seçmek suretiyle, yüksek kademedeki memurlar etrafında çevrilegelen çıkar dolaplarını da oyun içine alabilmesi mümkün olmuş.

Oyundaki tipler ve oynanış

"Emekli", bir bürokratın emekli olduktan, sonra birdenbire değişen yaşantısının hikâyesini anlatıyor. Kırk yıl çalışmış bir memur, emekli olduktan sonra, karısı ve çocukları tarafından, boş oturan -hattâ evin içinde fazladan yer işgal eden- bir adam olarak görünmeğe başlanıyor. Birden suyunu çeken dostlar, sadece Emekliyi değil, tümüyle aileyi bir yalnızlık ve ilgisizlik dünyasına bırakıveriyor. Bu duruma üzülen "Emekli", masum ve zararsız bir hileye başvurarak, karısını ve çocuklarını yeniden, geçmişte yaşanılan suni ilgi. ve dostluk yaşantısına sokuyor. Fakat, "Emekli "nin bu masum hilesi, devlete oynanmak istenen gerçek bir hileyle birleşince, "Emekli"nin traji - komik sonu olarak ortaya çıkıyor. Oyun, klâsik tiyatro düzeninden kıl payı ayrılmamış "üç perdelik bir komedi". Oyunun tiplerine -Emekliye, karısına, çocuklarına, hilekar ve ihtiraslı yeğene, devlet kesesinden zengin olmağa alışmış yeniyetme "taşralı burjuva"ya, ömrü "benimle uğraşıyorlar" kompleksi içinde geçmiş genel müdüre- Ankara'nın her yerinde rastlamak mümkün. Değişik hizmetçi tipi -Feyha Çelenk-, mübalâğalı hareketleri ile yeğen Tilki Nuri -Haşim Hekimoglu-, yapma hareketlerim tabiileştirmeğe çalışan Emeklinin karısı Mediha -Süreyya Taşer-, endişeli memur tipine tıpatıp oturan Ruhi Öyle -Ali Algın-, oyunun başarılıları. "Emeldi" -Nihat Aybars-, emeklilik için, yorgun ve yaşlı olamıyor. Sırttan çıkarılmayan robdöşambr, gözlük, aklaşmış saç ve sürüyerek atılan adımlar ve hareketsizlik, kırk yıllık yıpranmış bir memur için "emekli" olmağa yetmiyor.

SELMA TÜKEL

FRANK SİNATRA VE MIA FARROW
Eski camlar bardak oldu

BİR AŞK BÖYLE BİTTİ

Kısa kesilmiş saçları, içi gülen gözleri ve cıvıl cıvıllığıyla Jean Seberg'i hatırlatan genç kadın, kısık bir sesle,

"—Çok üzgünüm. Ama, başka çarem yoktu, ne yapabilirdim ki?" dedi ve sustu.

Çevresini sarmış gazetecilerden biraz sıkılmış bir hali vardı, aşın heyecanlılığı gözden kaçmıyordu.

Olay, bu yakınlarda, New York'tâ geçti. Gazetecilerin soru yağmuruna tuttukları genç kadının adı, Mia Farrow'du.

"— Çok uğraştım, fakat Frankie'yi birtürlü yola getiremedim.." diye ekledi.

Genç kadının Frankie dediği, kendisinden tam otuz yaş büyük kocası, ünlü şarkıcı ve, sinema oyuncusu Frank Sinatra idi.

Sonun başlangıcı

Mia Farrow ile Frank Sinatra bundan tam onaltı ay önce evlenmişler ve bütün dünyayı şaşırtmışlar - dı. Zira Sinatra, Mia Farrow'dan otuz yaş büyüktü. Dostları, bu evliliğin uzun sürmeyeceğini iddia ediyorlardı.

Bu iddia, gazetelerin sütunlarına da atlayınca, Sinatra, evlendiklerinin yirmiyedinci günü bir basın toplantın düzenlemek ve iddiaları yalanlamak gereğini duydu: Hayır, Mia ile son derece mutluydular!

Bir başka iddia da, Mia'nın Sinatra'yı basamak yapacağı, dilediği üne erdikten sonra ondan ayrılacağı ve kendi yaşıtı birine döneceği şeklindeydi.

Mia Farrow, sinema oyuncusu bir aileden geliyordu. Annesi, Tarzan filmlerinde Johny Weismuller'in eşi Jane'i canlandıran Maureen O'Sullivan'dı. Mia, yaşının küçük olmasına rağmen, annesinin yolundan gitmek ve bir sinema oyuncusu olmak istiyordu. Ama bunu, ba deyince başarması mümkün değildi. Çünkü, annesinin artık eski ünü kalmamıştı. Ondan yararlanmayı bekliyemezdi. Fakat sinema oyuncusu olmayı bir kere kafasına koymuştu, bundan vazgeçmeyi de düşünmüyordu. Bu yüzden kendisine bu imkânı sağlayacak çareleri aramaya başladı.

İmkân, fazla bekletmeden ortaya çıkıverdi. Bu, şarkıca, oyuncu, prodüktör, plâk şirketi sahibi ve rejisör Frank Sinatra'ydı. İlk tanışmalarının ertesi günü, Sinatra'nın Mia'yı telefonla araması ve yemeğe daveti, -Mia'nın da nazlanmadan kabulü-, ilgiyi bu yeni çiftin üzerine çekmekte gecikmedi. Sinatra, yine o günlerde gazetelerin baş sayfalarında yer alan türlü "hır"lar çıkarıyor, kavga ediyor, kontratlar yırtıyor, mahkemelere düşüyordu. Buna, dedikodu sayfalarında, Sinatra ile Mia'nın aşk hikâyeleri ekleniverdi.

Evlenmeleriyle dedikodu biraz duruktu, az sonra da unutuldu. Mia, bu arada, muradına bir parça olsun nail olmuştu. Adının duyulmuşluğundan yararlanan televizyon prodüktörleri, genç kadına "Peyton Place - Peyton Aşkları" serisinde iyice bir rol verdiler, İlk adım, herşeye rağmen atılmıştı artık.

"Ya ben, ya film!"

Çok geçmeden Mia, sinemadan, istediği teklifi aldı. üstelik bu, bir yerine iki teklifti. Polonya sinemasının genç kuşak rejisörleri arasında uluslararası bir üne kavuşan Roman Polanski, İngiltere'de bir

film yaptıktan sonra Hollywood'dan çağrılmış ve "Rosemary's Baby - Rosemary'nin Bebeği"ni çekmeye gelmişti. Televizyondaki "Peyton Aşkları"ndan görüp tanıdığı Mia Farrow'u başkadın rolüne istedi. Prodüktörüne de kabul ettirdi.

Fakat ayni günler içinde karıkocanın ününden yararlanmak isteyen bir ikinci prodüktör de Frank Sinatra - Mia Farrow çifti ile yeni bir film anlaşması imzalamıştı. "The Dedective"de Sinatra başrolü oynayacak, Mia da hikâyenin sayısı bol kadınlarından biri rolüne çıkacaktı.

Mia önce, "Rosemary'nin Bebeği"ne başladı, onu bitirmeye çalıştı. Polanski, Amerikalı rejisörlerden hiç birine benzemiyordu. Son derece titiz çalışıyor ve günde ancak beş -altı plân çekiyordu. Bu durumda Mia'nın işi, geciktikçe gecikti. Gerçi Polanski, filmini yarılamıştı ama, bu arada da "The Dedective"in çekim zamanı gelmişti. Üstelik, film, konunun geçtiği yerde, New York'ta çekilecekti. Mia ise Hollywood'daki filmini bitirmeye çalışıyordu.

"The Dedective" filminin prodüktörü, gecikmeye yanaşmadı. Anlaşması, açıktı: Mia ya gelir oynar, ya da rolünden olurdu. Sinatra, filmin, New York yerine Hollywood'da çevrilmesini istedi, fakat kabul ettiremedi. Mia'ya sert bir ültimatom verildi. Gençkadın oralı olmadı. "The Dedective"de küçük bir rol oynamaktansa Polanski'deki başrolünde kalmayı tercih etti. Tabii, kızılca kıyamet de koptu! Ayrıca, Polanski ile Mia arasında bir aşkın doğduğu da, açık - kapalı, türlü söylentiler şeklinde ortalıkta dolaşıyordu. Mia buna "Hayır" dediyse de, Sinatra, "Ya ben, ya film!" diye dayattı. Mia'nın direnmesi üzerine oturdular, konuştular ve ansızın, anlaşamadıkları gerçeğine vardılar! En iyisi, dostça ayrılmaktı.

Hollywood'lu ve hastalıklı bir aşk, böylece sona ermiş oldu.

FİLMLER

Başarının sırrı ne?

Marsilya'dan Paris'e giden bir gece treni. Yataklının bir kompartmanında, üçü kadın ikisi erkek, beş yolcu: Evinden kaçan, çiçeği burnunda bir delikanlıcık; Paris'e iş aramaya giden bir gençkız; yaşlıca bir işçi; çok güzel bir manken ve televizyon oyuncusu, geçkin bir kadın.

Sabahla Paris'e varan trende, yataklı vagon yolcularından biri -manken-, ölü bulunuyor. Genç Fransız sinemacı kuşağından Cosra Gavras'ın filmi "Caniler Ekspresi", bu nirengi noktasından yola çıkıyor ve hayli ilginç, hızlı bir anlatımla, öldürülen yolcu dilber mankenin katilini araştırıyor. Yalnız, bu tür "kara film"lerin dışına çıkarak yeni bir çevrede... Bu, araştırmayı yürütmekle görevli polisler ve polis çevresidir.

Burada, Gavras'ın seyirciye sunduğu kişiler, suni ve sinemanın yarattığı süpermenler değil, gerçek, normal boyutlarında kişilerdir: Herşeyin üstünde terfiini düşünen bir polis şefi; burnu nezleli bir komiser ve onun, yarı sapık yardımcısı; aptalın aptalı, zavallı başka poliscikler... Arada polis-vatandaş ilişkileri de ele alınmakta ve eleştirel bir açıdan verilmektedir.

Seçme oyuncular

Gavras, anlatımında, baştan sona, başarı grafiğini düşürmez. Süpermen olmayan polisler, vatandaşlarla olan ilişkilerinde acınacak durumdadırlar. Öbür hikâye kahramanları da fiyledir. Soruşturma sırasında, güzel mankenin bütün kirli çamaşırları ortaya dökülür. Televizyon yıldızı yaşlı kadın, seks dramının sürdürücüsüdür. Başlarda katil sayılan işçi, bir cinsel sapıktır. Kahramanların toplum ve çevre ile olan ilişkilerinde ise Gavras, acımasız davranır, kişilerinin özel hayatlarını didikler, insafsızca gözler önüne serer. Polis, bütün film boyunca kıyasıya alaya alınmakta ve şiddetle eleştirilmektedir.

Gavras, bu fırsatı bir romandan ele geçirmiştir. "Kara dizi"'kitaplar serisinde yer alan "Caniler Ekspresi" perdeye aktarılırken, iyi oyuncu seçimi sonucu, umulan başarıya ulaşmıştır. Yves Montand, Simone Signoret, Pierre Mondy, Michel Piccoli, Catherine Allegret, Jean - Louis Trigti'ant, rollerinde yadırganmıyan oyuncular. MUZAFFER A. ESİN

Şarkıcılıktan yıldızlığa

"İnsan bazen tereddüt ediyor, bir karşılaştırma yapmaktan kaçınıyor. Bazen de, karşısındakinin Marilyn Monroe'yu hatırlattığını sanıyor. Hattâ, artistlik alanında belli bir kabiliyeti olup olmadığı da meçhul. Ama, bir de bakıyor sunuz, en güzel oyunları çıkarıyor. Zaman oluyor, dünyanın bütün kötülüklerini ve bütün iyilikleri ni gözlerinde görebiliyorsunuz..." Alain Delon, bu sözleri ne karısı Nathalle, ne de Jullen Duvi vier'nin son filminde beraber oynadığı Senta Berger için söyle mistir. Alain Delon'un bu sözlerle tanımlamak istediği yıldız, son filminde beraber oynadığı Morian ne Faithfull'dur. Alain Delon Marianne Faithfull ikilisinin. "Mo tosiklet" adlı son Pimlerinde bir birlerine biraz fazlaca yaklaştıkları, sinema çevresinde, kulaktan kulağa fısıldanmaktadır.

DELON - FAİTHFULL
Motörlü âşıklar

SPOR

ANADOLU DENİLEN HAZİNE

YAŞAR DOĞU VE GÜREŞÇİSİ
Bulmak için gezmek lâzım

Yeni Delhi'deki başarısızlığın ardından, Türk Güreşinin kurtarılması için girişilen çabalar devam etmektedir. Başkentte, bu sorunlarla ilgili olarak kurulan komisyonlar, haftanın bazı günlerinde toplanmakta, sorunlara çözüm yolu aramaktadır. Bunun yanında, bundan öncekilere oranla çok geniş olarak kurulacak yeni güreş federasyonunda bir yer kapabilmek için de yoğun çalışmalar yapılmaktadır. Ama, güreş toplumu ve özellikle güreşçiler, yarın için pek umutlu değildirler, alınacak kararların fazla bir yararı dokunmıyacağı kanısındadırlar. Herşeyden önce, güreş toplumundaki öncülerin birbirlerini arkadan vurmaya çalışmaları yerilmekte, Önce buna son verecek tedbirler istenilmektedir.

Dünya Şampiyonu Ahmet Ayık, "Kim, Anadolu'da güreşçi arıyor? Son yıllarda Anadolu dolaşılıp, bir tek güreşçi çıkarılmamıştır. Oysa Anadolu'da yatının büyük yıldızları var. Bunları bulmak zor değil" diye yakınmaktadır.

Gerçekten de, uzun yıllardır Güreş Federasyonunda görev alanlar hep,' hazır güreşçi üzerinde durmuşlar, belirli güreşçileri kampa çağırıp kendilerine şans tanımışlar ve çalıştırmışlar, Anadolu gençlerini ihmâl etmişlerdir. Bu bakımdan, dünya güreşinin en büyük şampiyonu merhum Yaşar Doğu'nun Türk Güreşine hizmeti, bugün daha iyi anlaşılmaktadır. Köy köy dolaşıp yeni gençler ortaya çıkaran Yaşar Doğu, bugün şampiyonalara gönderilen güreşçilerimizin çoğunun yaratıcısıdır. Yaşar Doğu'nun bulduklarıyla yıllarca kendilerini aldatanlar, bazı güreşçilerin yaşlanması sonucu düştükleri hatayı anlamışlardır. Güreşi kalkındırma toplantılarında da bu konu ele alınmış, arama-tarama ekiplerinin kurulması, bu ekiplerin hemen göreve başlaması kararlaştırılmıştır. "Zararın neresinden dönülürse kârdır" deyimini hatırlayan spor ileri gelenleri, bu konuda ciddi olarak çalışacak, . köy köy dolaşmaktan yılmayacak kimseleri seçmelidirler. Türk Güreşinin[1] kalkınmasında rol oynıyacak etkenlerden başlıcası olan güreşçi arama tarama ekiplerine bundan böyle büyük görev düşmektedir.

NACİ ERTEZ

OLMAYINCA
SİGORTA NEYE YARAR

(Yeni Ajans — 8989) — 462

Neden bu telâş?

Bugün, Türk spor toplumunu en çok İlgilendiren konulardan biri, Göztepe'nin son yenilgileridir. Ligde, bu yenilgilerle Göztepe'nin liderliği kaptırması üzerinde çeşitli fikirler yürütülmektedir. Kimi, Göztepe'nin yorgun düştüğünü; kimi, kadrosunun darlığını ve yedek oyuncuların yeteneksizliğini; kimi de sakatlıkları, başarısızlığın gerekçesi olarak göstermektedir.

Fakat, bütün bu gerekçeler haksızdır. Gerçi Türk spor toplumu, uluslararası alandaki tek temsilcisinin formunu şüphesiz ki dikkatle izleyecektir ama, Göztepe'nin, klüplerimiz içinde, her yönden örnek gösterilecek özelliklere sahip bulunduğunun da belirtilmesi gerekir.

Göztepe, yükselişini kendi olanaklarıyla ve sessizce yapmış, büyük klüplerimizde) mevcut olmayan spor düzenini kurmuştur. Bir - iki yenilgiyle Göztepe'nin çalıştırıcısı veya yöneticisi istifa etmemiş, bir -iki yenilgi Göztepe klübünü karıştırmamıştır. Bu bakımdan, Göztepe klübü, son başarısızlıkları on kısa süre içinde silecek güce sahiptir. Gerek Türkiye Liginde ve gerekse uluslararası alanda Göztepe'nin başarısı yine devam edecektir. Bu konuda telâşa yer yoktur.

GÖZTEPELİLER SAHAYA ÇIKIYOR

BASKETBOL

Bardağı taşıran damla

Basketbol Federasyonu Başkanı Feridun Koray'ın, bir sohbet sırasında, İstanbul'lu bir fikir yazarına, Türkiye Basketbol Ligiyle ilgili olarak görüşünü açıklaması ve bu ligin kaldırılabileceğini söylemesi, Ankara klüplerini ayaklandırdı. Aslında, Ankaralı basketbol yöneticileri, uzun süredir. Basketbol Federasyonu Başkanına ateş püskürüyorlardı. Faik Gökay'ın görevden ayrılmasından sonra Basketbol Federasyonu Başkam olan Feridun Koray, on aya yaklaşan başkanlığı sırasında bir kez bile Ankara'lı klüp yöneticileriyle görüşmek istememiş, daha doğrusu, Ankaralılar, yeni Başkanın yüzünü birkaç kez -o da maçlarda- görmüşlerdi. Feridun Koray'ın Deplasmanlı Ligle ilgili olarak verdiği demeç, bu balomdan, bardağı taşıran damla oldu.

"Basketbol Federasyonu Başkanı, üç İstanbul klübünün etkisi altındadır. Fenerbahçe, Galatasaray ve İTÜ şampiyonluğu İstanbul'dan kaçırmanın telâşına düştükleri için, Deplasmanlı Ligin kalkmasını istemektedirler." Ankaralıların görüşü budur. Ligin devamı için olanca gücün kullanılacağı Ankaralılar tarafından açıklanmıştır.

Bu arada, Ankaralıların başka bir görüşü daha vardır. Kolejliler Klübü yöneticilerinden Feridun Alpay, bunu şu şekilde açıkladı:

"— Basketbol Federasyonu Başkanı, başarıya ulaşmış bir ligle uğraşacağına, amatör olan bu spor dalında basketbolcuların göz göre göre 50-60 bin lira alıp transfer yapmalarına engel olacak çareleri araştırmalıdır. İstanbul klüpleri, paralarına güvenerek basketbol sporunu her geçen gün biraz dalın kötüye götürmekte ve karşılarına, para veren başka bir klüp çıkınca telâşa düşüp, ligin kaldırılmasını istemektedirler,"

Ankara klüpleriyle Basketbol Federasyonu arasına giren karakediyi ortadan kaldırmak görevi, Federasyon Genel Sekreteri Osman Solakoğlu'na düştü. Solakoğlu, arabulucu olarak, Ankaralı yöneticilerle görüşmeğe başladı.

SİGORTA OLUNCA

TAM OLMALI

(Yeni Ajana — 8989) — 461

Bu dönüş neden?

S A N A T

NURİ İYEM'İN RESİMLERİ VE SEYİRCİSİ
Soyuttan somuta

Nuri İyem, beklenen sergisini, Ankara'da Alman Kütüphanesi'nde açtı: Sıra sıra portreler. Birkaç yıl önce gene aynı yerde, soyut resmin ekstrasını göstermek iddiasiyle Ankaralı seyircinin önüne çıkan İyem, bu kez somut resmin en okkalısını yapmak iddiasında. Hiçbir sanatçıya figüratif olmaya izin vermeyen İyem, kendi deyimiyle, "toplumla anlaşmalı - koklaşmalı" resimler sergiliyor.

Bütün işçilik ve icra gücüne rağmen İyemin resimleri seyirciyi kuşkuya düşürüyor, inandıramıyor. Gerçekçi görünüşlerinin altında, yaşanmamışlıkları, hesabı verilmemişlikleri sırıtıyor. Gecekondu semtlerinin Madonna resimlerinin, rahibelere benzeyen kadınlarının gerçekliklerine inanmak güç.

TURAN EROL

SERAMİK . HEYKEL

Önemli iki sanatçı

Bu dönem, ressamların önde gittiği söylenemez. Seramik ve heykel daha egemen durumda.

Türk ve Alman **Kültür** Merkezi'ndeki seramik sergisi, Füreya'nın karma ve özel **olarak 28.** sergisi. 1951'den bu yana dünyanın dört bucağında çalışmalarım sergileyen Füreya Koral, bu defa, Galeri'nin tümünde, seramik çalışmalarına gre -gres- lerini de katmış. Biçim açısından yeni anlatımlar ararken, özellikle kalınca çivi ve kabara örneği çıkıntılar bulmuş. Bu katkılarla bas-relief etkiden çok, heykel denemelerine de ulaşmış sayılır. Ancak, heykel ve mimarlık alanına yeni değerler ve katkılar getirmesi doğal olan gre çalışmaları, Füreya için bir araştırma ve teknik başarı sayılmalıdır. Yüksek ısı ile özel bir çamurdan alınan sonuç, gerçekten ilgi çekici.

Bu sergisiyle Füreya, renkten çok, biçim ve onun yeni anlatımlarının örnekleriyle önü tutar durumda.

Taksim Sanat Galerisi'nin heykelcisi Işılar Kür ise genç, soyut bir anlatı getirmekte. Kür'ün, sadece yaşının değil, işlerinin ileriliği de "genç" nitelemesine uygun. Soyut görünüşü ise, heykelleri ve bunlarla birlikte sergilediği resim - çizilerinde belirgin.

Güzel Sanatlar Akademisi'nin geçen yılki yaz döneminin Heykel bölümü birincisi Kür, öğrenciliği boyunca sürdürdüğü birincilik ödüllerinin çok ilerisindeki, malzemenin biçim eriyen soyut görünümlerinde gerçekten başarılı. Madenin alışılagelen olanaklarım zorlayan, bilinçli olarak geliştirilen "biçimlerin özetlemesi"nin yer yer en somut - soyutunu tam bir dengede düzenine sokan Işılar Kür, anlam biçim içinde, yeni bir heykel tanımı da getiriyor.

GÜLTEKÎN ELİBAL

GRAFİK SANATLAR

İstanbul'dan Ankara'ya sevgilerle...

Doğuş Galerisi, mûtad konuklarını, Türkiye Çağdaş Ressamlar Cemiyeti'nin Grafik Sanatlar Sergisi'nin 6 Aralık 1967 Çarşamba günü akşamı yapılacak açılışına çağırmıştı. İstanbul'dan gönderilen gravürler, suluboyalar, desenler, gecikerek de olsa, geldi.

Ne yazık ki, İstanbul'dan, beklenen zenginlikte ve güçte bir sergi gönderilmemişti. Fakat, çoğu Derneğe yeni katılan Ankaralı üye sanatçılar -Adnan Turanı, Muammer Bakır, Nevzat Akoral, Kayıhan Keskinok-, ciddî gravür işleriyle serginin zayıf yanını güçlendirmiş oldular,

İstanbul'dan gönderilen işler arasında Ercüment Kalmık'ın iki linolyum oyması, Mustafa Aslıer'in asite yedirmeleri, tekniklerindeki ustalık, kompozisyonlarındaki zevk ve olgunlukla dikkati çekiyorlardı. Mehmet Güleryüz, önceki yağlıboyalarında yakalayamadığı nükteyi, inceliği, gravürlerinde bulmuş görünüyordu.

BAYANLAR, KOCALARINIZI DÜŞÜNÜYOR MUSUNUZ?

Şapka, giderek, erkek kıyafetinin bir tamamlayıcısı haline gelmiştir. Hele bu mevsimde, saçlı veya saçsız başını soğuktan, kömür isinden korumak isteyen her erkeğin büyük arzusu, değişik kıyafetlerine uygun şapkalar edinmektir.

— Ankara'da ABC mağazası: Abiye fötr şapka, değişik renklerde. Fiyatı: 45 Tl.

— Ayni yerde: Spor fötr şapka. Model: Jockey. Çeşitli desenlerde. Fiyatı: 75 Tl. Ayrıca, her renk ve desende kasketler. Fiyatı: 32.50 TL

Dolmakalem, sadece yazarların değil, çeşitli işlerde çalışan her yaştaki erkeğin en zaruri ihtiyaç maddeleri arasındadır. Kocanız için, pratik değeri yüksek, ciddi, bütçeye uygun bir dolmakalem, başta gelen hediyelerdendir. Hemen bütün kırtasiyecilerde, istenilen fiyat ve nitelikte dolmakalem bulmak mümkündür.

— Ankara'da Kızılay'da Kültür Kitabevi: Lüks kutu içinde, altın kapaklı "Montblânc" marka dolmakalem. Fiyatı: 435 Tl. Güzel mahfazalı "Montblânc". Fiyatı: 135 Tl. Daha küçük bir "Montblânc". Fiyata: 45 Tl.

— Ayni- yerde: Altın uçlu "Parker" dolmakalem. Fiyatı: 60 Tl. Ayrıca, yeni bir tip, İngiliz mail "Platignum" dolmakalemleri. Fiyatı: 55 Tl.

Traş makinesi, modern erkeğin, özellikle sık sık geziye çıkan işadamının, resmî görevlinin elinin altında bulunması gereken, zaruri bir eşyadır, fişiniz için seçeceğiniz kullanışlı, elektrikli bir traş makinesi, ona, en müşkül ânlarında büyük sıkıntıdan kurtaracaktır.

— Ankara'da Bulvar Ticaret; Philips traş makinesi. Fiyata: 198 TL

— Ayni yerde: Braun sixtant. Fiyatı: 265 Tl.

M U S İ K İ

TOPLULUKLAR

Paris dışındaki Fransa'dan

Bugün Fransa'da, Bach'in Özellikle Fransız ve İtalyan çağdaşlarının musikisini sivrilen başarılarla çalan birçok uzman topluluk bulunmaktadır. Bunların arasında, yalnız Paris'te değil, taşrada yerleşmiş olanlar da var. Nitekim, geçen gün. Şan sinemasında çalan Andree Colson yaylı çalgılar topluluğa da Tours. kentinden geliyor. Cotson . topluluğu, Fransız musiki hayatına bir seçkinlik veren bu hareketin içinde en yukarı seviyeyi tüttürmüş olmıyabilir: Bir kere, çalışlarında ufak - tefek dağılmalar ve tını pürüzlenmeleri var. Sonra, iç seslerin ana, çizgileri bastırması türünden denge bozuklukları görülüyor. Üçüncüsü de, tempolarındaki kanlık ve ayırtı alanlarında sezilen darlıktır. Bu demektir ki, Colson topluluğunun kesinlikle belirmiş: bir kişiliği, yok.

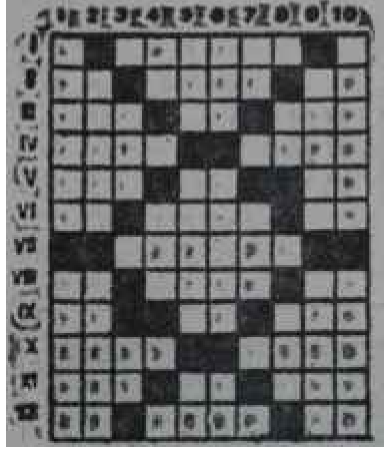
Gene de bu küçük orkestranın herbir üyesinin, başta Bn. Colson, usta birer teknikçi olması ve yönelinen çağın musikisinin, içini dışını tanıması, **yıllar** boyunda edinilmiş, konser görgüsüyle birleştiğinde, topluluğun çalışlarının yakın bir ilgiyle izlenmesine yetiyor.

Programda Leclair, Corelli, Vivaldi ye Rameau'nun eserlerinden başka bir de "yeni" eser vardı: Tanınmamış bir Fransız bestecisinin, Claude Arrieu'nün, 1959 yılında yazdığı bir süit. İki savaş arasındaki sürenin mutsuz ve gereksiz "yeni klâsîkçilik" akımına çeyrek yüzyıllık bir gecikmeyle, uyan bu önemsiz eser, çalgılara yatkın bir yazının ve açık - seçik bir musiki düşünüşünün taşıtlarını vermekle birlikte, bu düşünüşün aşırı yüzeyselliği nedeniyle sık sik "hafif musiki" katma kadar iniyordu.

Programdaki şaheser, beklenebileceği gibi, 200 yıllık bir unutulmadan sonra, son yıllarda gitgide en büyük sevgiyi gören bir besteci oluveren Vivaldi'nîn "L'Estro armonico"sundan P. 2 çift keman konsertosuydu.

İLHAN MİMAROĞLU

BULMACA

• Soldan sağa : I. Saymakla bitmiyccek miktar — II. Sömür anlamında emir. Günel Kore'nin başkenti. Tersi su — III. Açık seçik. Dünya teşkilatının remzi. Tasman eşya — IV. Tam değeri verilirse sermaye birikmez. Tersi dur — 5. Çapkının gözüne kestirdiğine yaptığı." Tersi beyaz. Guevara'nın ilk ismi — VI. Asker. Saçını düzenle anlamında emir. Rüzgârdan dilenen — VII. En sıkıntılı bakanlık — VIII. Bir dağ. Büyük olursa derdi de büyük olur. Dertlenenin çektiği — IX. Eskişehirspor'un temposu. Bir harfin okunuşu. Kör — X. Tersi tarafsız. Haya — XI. Dolaş anlamında emir. Bir uydu. Şehri — XII. Tersi bir takı. Kıbrıs Türk savunma bakanı. Rüzgâra emir.

Yakardan aşağıya : 1. Sürülen kaymakamın arkasına bağlarlar. Maliye bakanlığı yenilerini hazırlıyor — 2. 300 lira' ile aile geçindiren sihirbaz. Köstekten önce gelir — 3. Bunalandan fışkırır. Muhteva — 4. Duman lekesi. Bu sıralarda Ankara sokaklarında sik sık kuruluyor ve cumhurbaşkanının resmiyle süsleniyor — 5.. Bu. denilmeden leblebiyi anlayana açıkgöz derler. Odunun biraz yontulmuşu. Utanç — 6. Göze verilen emir. Bayramdan önce gelir. Tıkın anlamında emir — 7. O biçime gir. Elin bir bölgesi — 8. Hayır anlamında nida. Kötü — 9. Gelirlerle giderleri toplar, ne kadar yama vurulsa açığı büyür. Çağlayangil çalışma bakanıyken işçi anlamında kullanırdı — 10. Devlet Bakanı ile küsen diyanet işleri reisi. Bir ceza.

Geçen sayıdaki bulmacanın Çözülmüş şekli:

Soldan safa : Aka, Bm, Ada — Darı, Utan — Bilgehan — Z, Brerum, B — As, An, T.P. — Fes, Sa, Bil — El. Mart, La — R, Kürşat. R — Ba, U, Bal — Alsa, İlet — Höt. Ba, Kan — Af, Borç, Ra.

Yakardan aşağıya : Ad, Zafer, Aha — Kab, Sel, Blöf — Arib, S, Kast — İbra, Mü, A, B — B, Gensoru, Bo — M, Er, Arg, Ar — Uhut, tabi, Ç — Atam, B, Talk — Dan, Pil Lear — An, Dolar, Tna.,

akis

Sayı: 10 Cilt : I Yıl : 14 (18.XII.1967)
Haftalık Aktüalite Dergisi
Rüzgârlı **Sok. 15 — Ankara**

Telefon: 11 89 92 (Yazı İş. Md.)
10 73 82 (İstihbarat)
10 61 96 (İdare)

Posta **Kutusu 582 — Ankara**

SAHİBİ :
AKİS Neşriyat Ltd. Ortaklığı adına
M E T İ N T O K E R

Yazı İşlerinden sorumlu
Genel Yayın Müdürü :
K U R T U L A L T U Ğ

YAZI KURULU :
Günay Akarsu, Jale Candan, Güneri Cıvaoğlu, Uygun. Dürer, Gültekin Elibal, Teoman Erol. Muzaffer A. Esin, Naci Ertez, Yılmaz Gümüşbaş, Faruk Güvenç, Tarık Dursun K., Hüseyin Korkmazgil, İlhan K. Mimaroğlu, Salih Neftçi, Gül-Peri, T. Kemâl, Selma Tükel, Turan Erol, Şelâle Okan

RESSAM :
Cemil Ünlütürk

FOTOĞRAF :
Dinçer Olcay. Ozan Sağdıç, Alyat Burç. Asil Hürer. T.H.A.

KLİŞE :
Doğan Klişe Atelyesi

OFSET BASKILAR :
Doğuş Ltd. Ortaklığı

AKİS Basın Ahlak Yasasına uymayı taahhüt etmiştir

ABONE ŞARTLARI :

3 aylık	(12 sayı)	15.00 T.L.
6 aylık	(25 sayı)	30.00 T.L.
1 yıllık	(52 sayı)	60.00 T.L.

Yabancı memleketler için posta ücreti eklenir — Geçmiş sayılar için iki misli fiyat uygulanır

İLÂN ŞARTLARI:

4 renkli ofset ilanlar :	4.000	T.L.
Siyah-beyaz ofset ilanlar :	2.000	T.L.
İç tam sayfalar :	1.500	**T.L.**
İç çift sütunlar :	1.000	T.L.
İç yarım sayfalar :	**750**	T.L.
İç tek sütunlar :	**500**	T.L.

DİZGİ VE TERTİP :
Rüzgârlı Matbaa — Ankara

BASILDIĞI YER :
Hürriyet Matbaası — Ankara

BASILDIĞI TARİH :
15 Aralık 1967

Müessese Müdürü :
TACETTÎN TEZER

ÖMÜR
BOYUNCA
AYLIK GELİR
YALNIZ TÜRKİYE
VAKIFLAR
BANKASI
VERİR

Tahsil Bursu, Apartman dairesi ve
çeşitli para ikramiyeleri ile
her yaştaki tasarruf sahiplerine

Büyük imkânlar sağlayan banka
TÜRKİYE VAKIFLAR BANKASI

Vah vah...keşke UNIROYAL*alsaydı!

Sağlam ve rahat lâstikler üzerinde yol alırken her şoför arkadaş sık sık böyle lâstiği patlamış vasıtalara rasgelir. Evvelâ vah vah, der geçer. .. Sonra gözü, tekrar tekrar, vasıtasındaki aynadan bu manzaraya takılır... Vaktiyle patlayan lâstiklerden o da çekmiştir... Lâstik patlamasının ne dertli bir iş olduğunu bilir... İşlerinin erbabı olanlar bu duruma düşmemek için şimdi bir tek lâstik seçiyor: UNIROYAL! Evet... UNIROYAL! Terkibinde harika birleştirici CVC bulunan lâstik... Sadece naylon iplik kullanılarak imal edilen lâstik... Isınmaya en mukavim lâstik... Üstün fren emniyeti sağlayan lâstik... Defalarca sırt geçirilebilen lâstik... Siz de vasıtanızı UNIROYAL lâstikleri ile donatarak lâstikten yana rahat ediniz.

Yaman şoförün lastiği

UNIROYAL meşhur U. S. ROYAL lâstiklerinin yeni ismidir.

(Manajans-4147)